

SEANCE DU MERCREDI 31 MARS 1982
VERGADERING VAN WOENSDAG 31 MAART 1982ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 798.

COMMUNICATION:

Page 798.

Arrêtés royaux.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1980.

Discussion générale (suite). — *Orateurs*: M. Vandenaabeele, Mme N. Maes, MM. Bock, Humblet, Mme Mayence-Goossens, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures, MM. Wyninckx, Luyten, p. 798.

BIENVENUE A UNE DELEGATION DU PARLEMENT DE LA REPUBLIQUE DE COREE:

Orateur: M. le Président, p. 804.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 810.

MM. Lahaye et Vandenaabeele:

- a) Proposition de loi instituant un referendum sur le projet communautaire du gouvernement après son vote par le Parlement;
- b) Proposition de loi portant création d'une Commission de consultation de la population sur la révision éventuelle des structures de l'Etat.

M. Spitaels. — Proposition de loi modifiant le Code des taxes assimilées aux impôts sur les revenus en matière de paris sur les courses de chevaux.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1981-1982
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1981-1982

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 798.

MEDEDELING:

Bladzijde 798.

Koninklijke besluiten.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1980.

Algemene bespreking (voortzetting). — *Sprekers*: de heer Vandenaabeele, mevrouw N. Maes, de heren Bock, Humblet, mevrouw Mayence-Goossens, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen, de heren Wyninckx, Luyten, blz. 798.

BEGROETING AAN EEN DELEGATIE VAN HET PARLEMENT VAN DE REPUBLIEK VAN KOREA:

Spreker: de Voorzitter, blz. 804.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 810.

De heren Lahaye en Vandenaabeele:

- a) Voorstel van wet tot instelling van een volksraadpleging betreffende het gemeenschapsontwerp van de regering na de aanneming door het Parlement;
- b) Voorstel van wet tot oprichting van een Commissie voor raadpleging van de bevolking over de eventuele wijziging van de staatsstructuren.

De heer Spitaels. — Voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde taken inzake weddenschappen op de paardenwedrennen.

M. Hatry et Mme Herman-Michielsens. — Proposition de loi modifiant l'article 17 de la loi du 8 avril 1965 instituant les règlements de travail.

M. Noerens. — Proposition de loi modifiant le régime de pension des membres du personnel de l'enseignement technique.

PROPOSITION DE LOI (Retrait):

Page 810.

M. De Bondt. — Proposition de loi modifiant l'article 16 de la loi ordinaire de réformes institutionnelles du 9 août 1980, relatif aux impositions provinciales, qui est actuellement pendante à la commission de Révision de la Constitution et Réformes des Institutions.

INTERPELLATION (Demande):

Page 810.

M. Dalem au Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur sur «le champ d'application de la réduction du taux de TVA de 17 à 6 p.c. dans le domaine de la construction».

De heer Hatry en mevrouw Herman-Michielsens. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 17 van de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen.

De heer Noerens. — Voorstel van wet tot wijziging van de pensioenregeling van de personeelsleden van het technisch onderwijs.

VOORSTEL VAN WET (Intrekking):

Bladzijde 810.

De heer De Bondt. — Voorstel van wet houdende wijziging van artikel 16 van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, inzake de provinciale belastingen, dat thans aanhangig is bij de commissie voor Herziening van de Grondwet en Hervorming der Instellingen.

INTERPELLATIE (Verzoek):

Bladzijde 810.

De heer Dalem tot de Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel over «de toepassing van de verlaging van het BTW-tarief van 17 tot 6 pct. in het bouwbedrijf».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Coen, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Coen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.

CONGES — VERLOF

M. Debussère, pour des obligations familiales, demande un congé.
Vraagt verlof: de heer Debussère, wegens familiale plichten.

— Ce congé est accordé.

Dit verlof wordt toegestaan.

Mme Remy-Oger, MM. Basecq et Royen, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Remy-Oger, de heren Basecq en Royen, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

COMMUNICATION — MEDEDELING

Arrêtés royaux — Koninklijke besluiten

M. le Président. — Par lettre du 30 mars 1982, le Premier ministre a transmis au Sénat, en exécution de l'article 3, § 3, de la loi du 2 février 1982 accordant certains pouvoirs au Roi, une copie de 10 arrêtés royaux datés du 30 mars 1982 et numérotés de 29 à 38.

Bij schrijven van 30 maart 1982 zendt de Eerste minister aan de Senaat, ter uitvoering van artikel 3, § 3, van de wet van 2 februari 1982 tot toekenning van bepaalde bijzondere machten aan de Koning een afschrift van 10 koninklijke besluiten gedagtekend van 30 maart 1982 en genummerd van 29 tot 38.

— Dépôt au greffe.

Ter inzage in de griffie.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

Hervatting van de algemene behandeling

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene behandeling van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs au budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au développement.

Het woord is aan de heer Vandenabeele.

De heer Vandenabeele. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, het zal wel niet veel betekenis hebben het woord te voeren bij de bespreking van een begroting, die in feite geen begroting meer is. De uitgaven zijn immers reeds gerealiseerd zelfs volgens nieuwe gegevens. De vorige regering besliste immers tot nieuwe beperkingen op de reeds ingebonden cijfers inzake Ontwikkelingssamenwerking.

Toch zou ik deze kans willen benutten om bij deze regering een meer welwillende houding te bepleiten inzake Ontwikkelingssamenwerking. Vorige regeringen hebben bij alle besparingsmaatregelen ook de Ontwikkelingssamenwerking betrokken en zijn voorbijgegaan aan het feit, dat ons land zich sinds vele jaren had geëngageerd op een bijdrage van 0,70 pct. op het BNP maar dit nooit heeft gerealiseerd. In het beste jaar bereikten we amper 0,56 pct.

Reeds vorig jaar werd daarop de aandacht gevestigd door een voorstel van resolutie, die in de Senaat werd ingediend door de collega's Dewulf, Kevers en mevrouw Nauwelaerts. Daarin werd gevraagd de begrotingen 1980 en 1981 in reële termen minstens op gelijke hoogte te houden als deze van 1979.

We hebben deze resolutie niet hernoemen, alleen al omdat de erin uitgesproken wens inmiddels is achterhaald door de feiten. Maar wij staan met volle kracht achter de idee. Een verdere afbraak van onze ontwikkelingssamenwerking is voor ons ondenkbaar, zelfs in een tijd van inlevering en bezuinigen.

Het is voor ons ondenkbaar, omdat wij van mening zijn dat de crisis in geen geval mag worden afgewenteld op de zwaksten. En wij weten allen zeer goed, dat de zwaksten in deze wereld in de ontwikkelingslanden te zoeken zijn. Velen van ons hebben de ellende en de armoede van deze derde wereld met eigen ogen gezien en vastgesteld hoe in sommige van deze landen zelfs het meest levensnoodzakelijke als voedsel en water ontbreekt. Wij dragen die beelden onuitwisbaar met ons mee.

Het kan dan toch niet zijn, dat wij alleen aandacht zouden hebben voor de zwaksten in onze eigen gemeenschap. En dat we alleen voor hen zouden beslissen, dat zij niet aan de inlevering moeten deelnemen. Want in verhouding tot de mensen uit de derde wereld zijn de zwakken bij ons zelfs nog economisch sterk.

Een verdere inlevering van ontwikkelingssamenwerking is voor ons ook ondenkbaar, omdat ons land niet afwezig kan blijven in het wereldomvattende ontwikkelingsproces, dat thans aan de gang is. Wij mogen daarin niet afwezig blijven ook al omwille van onze toekomst. De banden, die we vandaag smeden met deze landen, zouden wel eens in de toekomst ook voor onze verdere ontwikkeling van grote betekenis kunnen zijn.

Het is evenmin onmogelijk voor een klein land in crisistijd toch nog bijzondere inspanningen voor ontwikkelingssamenwerking op te brengen. Andere ons omringende kleinere landen, die evenzeer met de crisis kampen, geven daarvan het voorbeeld. Nederland bijvoorbeeld gaat zelfs tot 0,99 pct. van zijn bruto nationaal product, daar waar wij in reële termen amper tot de helft daarvan bereid zijn. Durven wij dan nog het argument van de crisis te gebruiken?

Daarom wilde ik vandaag het woord nemen, mede als voorzitter van de Senaatscommissie voor Ontwikkelingssamenwerking, met de dringende vraag aan deze regering: krimp onze groei naar het engagement van de 0,70 pct. niet verder in maar geef haar integendeel nieuwe stimulansen.

Zorg ervoor dat onze schaarse middelen ook doelmatig worden gebruikt. Geef daarbij bijzonder aandacht en middelen aan het indringende vrijwilligerswerk, waar wij met minder geld meer kunnen doen voor de bevolking van de arme landen, dank zij de motivatie van deze vrijwilligers. Geef meer armslag aan de niet-gouvernementele organisaties, omdat daardoor ook de vrijwillige bijdrage van onze bevolking meer gewaardeerd wordt. Bied ook de onbenutte arbeidskracht van ons eigen land een kans om zich voor deze arme bevolkingen in te zetten, zoals door minister Coens in de vorige regering werd gepland.

Deze regering heeft bij herhaling verklaard de zwaksten niet te zullen doen betalen voor de crisis. Wij zien in de concrete maatregelen, dat dit ook volle ernst is. Daarom durven wij met volle vertrouwen vragen aan deze regering: laat ook de allerzwaksten niet in de steek!

Wij zullen ter zake uw geloofwaardigheid toetsen aan de begroting voor 1982, die u weldra zult indienen. Wij rekenen erop, dat ons vertrouwen dan niet zal worden beschaamd. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Nelly Maes.

Mevrouw N. Maes. — Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de minister, geachte dames en heren collega's, wij bespreken vandaag andermaal een begroting die drie maanden geleden reeds volledig uitgegeven was, in een periode dat wij zelfs geen deel uitmaakten van deze vergadering. Bij het opvragen van de stukken bleek zelfs de begroting, document 5-VIII-I, volledig uitgeput te zijn en bleef alleen nog het rapport over.

Wij hopen dan ook met deze uiteenzetting vooral een aantal zienswijzen te vertolken die rond deze gevoelige materie in Vlaanderen leven, hopen dat er bij de opmaak van de begroting 1982 rekening mee wordt gehouden.

Het is immers traditie dat de begroting Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking wordt besproken wanneer al het geld is uitgegeven. Zo werd de begroting 1980 gepubliceerd op 13 maart 1981. Wij zullen dus nog meer achterop lopen want het lijkt mij niet meer haalbaar de begroting 1981 nog in maart 1982 te publiceren.

Zoals in het actuele wereldgebeuren de centrale plaats van de Noord-Zuid-verhoudingen zou moeten worden erkend, zo zou ook de ontwikkelingssamenwerking de regeling van onze verhouding met de derde wereld een centrale functie in het beleid moeten betekenen. Maar dit is helaas niet het geval. Dat blijkt onder meer uit de voortdurende wisseling van titularissen op Ontwikkelingssamenwerking.

Het is niet omdat ik verheugd ben dat nu een vrouw aan het hoofd staat van Ontwikkelingssamenwerking dat wij dit euvel niet moeten aanklagen. Wij kunnen alleen hopen dat zij de kans heeft iets langer te blijven dan haar collega's, voor zover deze regering een langer leven is beschoren.

Bovendien blijkt luidens het laatste protocol de Ontwikkelingssamenwerking te zijn ingekapseld in het ministerie van Buitenlandse Zaken dat als een soort superministerie zal fungeren. Aldus blijft de Ontwikkelingssamenwerking ten onrechte in de sfeer van de pressiegroepen van de Buitenlandse Handel en in de sfeer van de ex-koloniale lobby.

Ontwikkelingssamenwerking heeft nochtans evenzeer te maken met binnenlandse aangelegenheden. De totstandkoming van een nieuwe economische orde vergt immers een politiek van aanpassing van onze eigen economische structuren. Wij menen dat Ontwikkelingssamenwerking daartoe te weinig armslag heeft.

Een derde verwijt dat men aan het Belgisch ontwikkelingsbeleid richt is het post-koloniaal karakter ervan. Het blijkt immers dat, na de onafhankelijkheid van Zaïre, dit land nog steeds een voorkeursbehandeling geniet vanwege het departement van Ontwikkelingssamenwerking, wat op zichzelf niet uitzonderlijk is voor een gewezen koloniale macht. Maar wat erger is, dit beleid was niet gericht op de ontwikkelingskansen van het Zaïrese volk, maar op het vrijwaren van grote Belgische economische belangen van het mijnwezen en andere. Daarom werd het bestede geld geconcentreerd in bepaalde streken, daarvoor moet onze militaire bijstand dienen, daarom steunen wij een regime dat wij verwerpelijk achten en dat zonder buitenlandse steun niet zou overleven. Ik kom daar dadelijk op terug.

Op basis daarvan werd de administratie van Ontwikkelingssamenwerking bevolkt door overwegend oud-kolonialen, zodat het statuut van de officiële ontwikkelingshulpers er duidelijk de sporen van draagt.

Naast de koloniale lobby is er de export-lobby die tracht van Ontwikkelingssamenwerking een soort *public-relations*-dienst te maken ten einde, tegen een vaak te hoge prijs, bepaalde goederen en diensten aan de derde wereld te kunnen opdringen. Daarom zijn wij mee verantwoordelijk voor de kloof die de arme landen van het rijke Westen scheidt.

Kunnen onze ministers met goed fatsoen blijven spreken over de prioriteit van het plattelandsbeleid in Ontwikkelingssamenwerking als wij zien wat er reëel met het geld van Ontwikkelingssamenwerking gebeurt? Het dient o.m. om een paar Franstalige universiteiten in België in leven te houden, om interessante wedden uit te betalen aan officiële ontwikkelingsambtenaren, om wedden te verstrekken aan Belgische leraars, om dure Brusselse studie bureaus te voorzien van opdrachten enzovoorts.

Intussen is de Zaïrese plattelands economie op een catastrofale manier naar de bliksem gegaan. Terwijl men buitenlandse maïs invoert in het ene deel van Zaïre, ligt in een ander deel van Zaïre de maïs te rotten. Wij zijn mede schuldig aan deze toestand. Wanneer men momenteel vaststelt dat de plattelandsbevolking in Zaïre ondervoed is en dat een groot aantal mensen niet in staat zijn tot normale arbeidsprestaties, precies door deze ondervoeding, en wanneer men eveneens vaststelt dat in dit enorme rijke land onvoldoende

rijst en maniok wordt verbouwd, het klassieke volksvoedsel zoals wij altijd hebben geleerd, om de eigen bevolking te voeden, is het dan niet rampzalig dat wij met al onze zogenaamde prioriteiten voor plattelandsontwikkeling daaraan mede schuld hebben?

Vreest u niet dat het Belgisch beleid zich misschien wel wit kan wassen tegenover de eigen publieke opinie, die daar helaas niet altijd van wakker ligt, maar dat het beleid zichzelf niet zal kunnen verschonen tegenover de publieke opinie in Zaïre en in de gehele derde wereld? Vreest men niet dat de haat die wij zelf mede helpen voeden, zich op een dag zal richten tegen onze 16 000 landgenoten in Zaïre die daar overal verspreid, als gijzelaars zitten, en waarachtig niet alleen onder de hoede van de Belgische militairen wier aantal verdubbeld is?

Het volstaat niet dat ieder jaar de minister van Ontwikkelingssamenwerking zijn of haar goed bedoelde prioriteiten uitspreekt inzake de samenwerking. Zolang er van een echte ombuiging van het beleid geen sprake is, blijft het ongeloofwaardig. Het is dan ook in die optiek dat een groot deel van de bevolking meer vertrouwen heeft in de niet-gouvernementele organisaties, die over minder dan een miljard ontwikkelingsfondsen beschikken, dan in het hele departement van Ontwikkelingssamenwerking, dat het twintigvoudige besteedt.

Als de niet-gouvernementele organisaties spreken over zelfontplooiing van het volk, dan weten zij wat zij bedoelen. Weet de Belgische minister echter dat op hetzelfde ogenblik elk democratisch verkozen parlementslid in Zaïre, dat eraan denkt en pogingen onderneemt om op democratische wijze een oppositiebeweging te vormen, in de gevangenis wordt geworpen en gefolterd?

Is dat de kans op zelfontplooiing die wij het Zaïrese volk gunnen: dit regime verder steunen?

Bij de actuele slagzin «Let Poland be Poland» zou ik willen zeggen: «Laat eindelijk Zaïre, Zaïre worden.»

Ik meen dat het Parlement een fundamenteel debat over de Zaïre-politiek niet langer kan of mag ontwijken en dat de liefdesverklaringen van onze ministers van Ontwikkelingssamenwerking in de richting van de niet-gouvernementele organisaties slechts een emmer water zijn in het Sahelzand als onze doelstellingen niet opnieuw worden georiënteerd, als ons instrumentarium niet wordt herdacht en in onze middelen voortdurend wordt gesnoeid.

Laten we het het eerst over de middelen hebben.

De begroting van Ontwikkelingssamenwerking is de eerste die op zulke drastische wijze met de hakbijl van de bezuinigingen werd bewerkt. Terwijl wij ons ten aanzien van de internationale gemeenschap verbonden hebben om ten minste 0,70 pct. van ons bruto nationaal produkt aan de ontwikkeling van de derde wereld te besteden, bereiken wij nauwelijks 0,56 pct.

Er werd reeds in twee fasen op de begroting van 1981 ingehakt door een vermindering van 731 miljoen of 10 pct. op de lopende uitgaven. Die vermindering treft ook de middelen van de niet-gouvernementele organisaties, zoals de 100 miljoen voor de cofinanciering, en zelfs de noodhulp wordt vermindert met 50 miljoen. De armen van de derde wereld kunnen natuurlijk niet protesteren, nu nog niet. Het rapport dat vandaag aan de Senaat wordt voorgelegd, waarschuwt terecht: indien wij vandaag de ontwikkelingslanden niet geven waarop zij recht hebben, zullen zij het morgen zelf komen halen. Indien er in dit land onvoldoende edelmoedigheid of onvoldoende zin voor rechtvaardigheid is, zou er toch ten minste een gezonde zin voor zelfbehoud mogen zijn.

Voor de begroting van 1982 wordt opnieuw over vermindering van het budget gesproken. De NGO vragen zich bezorgd af wat de invloed van de devaluatie zal zijn op de financiering van hun projecten, waarvan de realisatie in vreemde munt moet worden betaald. Hoe verantwoordt men de besnoeiingen op animatieprojecten, die de bevolking moeten sensibiliseren? Denkt men eraan de criteria voor het erkennen van projecten te veranderen?

Klinkt in het licht van alle bezuinigingen het veelvuldig beroep op het edelmoedige voluntariaat niet verdacht, indien men de minister tegelijkertijd uitdrukkelijk hoort spreken over de levering van uitrustings- en verbruiksgoederen? Wij moeten elkaar goed verstaan. Wij hebben geen enkel bezwaar tegen een offensieve politiek inzake buitenlandse handel die België op het peil van onze concurrenten uit Europa en elders in de wereld kan brengen. Wij wensen echter geen collusie. De dingen moeten bij hun echte naam worden genoemd.

Naast de middelen is er ook nog het instrumentarium waarover wij beschikken om onze ontwikkelingsamenwerking ten uitvoer te brengen. Herhaaldelijk en sinds vele jaren oefent mijn partij kritiek uit op dat instrumentarium dat Abos heet. Wij zullen voor de afwisseling deze keer niet beginnen met te spreken over de taalverhoudin-

gen die in het nadeel van de Vlamingen zijn. Wij willen uitgaan van een kritiek die deze maand verscheen in een Franstalig weekblad en die werd geuit door officiële ontwikkelingshulpverleners in West-Afrika, de Ivoorkust en Niger. Ik veronderstel zelfs dat het om Franstaligen gaat, maar dat weet ik niet eens.

Deze officiële ontwikkelingshulpverleners klagen over een gebrek aan uitrusting, zoals waren, instrumenten en werktuigen in verband met hun projecten. Zij moeten soms tien maanden tot anderhalf jaar wachten op de levering van bestelde goederen. Zij noemen als oorzaak hiervan de kafkaïsche bureaucratie en het gebrek aan kunde van de ambtenaren, die het terrein niet kennen, maar enkel het voormalige Belgisch-Kongo en die ten onrechte denken heel Afrika te kennen. De ontwikkelingshulpverleners zijn niet te spreken over de snelle bezoeken waarbij geen tijd overblijft om de problemen grondig te bespreken. Zij klagen verouderingsverschijnselen aan bij de «koloniale bonzen» — ik zet dit tussen aanhalingstekens omdat het hun eigen woorden zijn — en de afwezigheid van een lange-termijnvisie.

Ik eindig dit gedeelte met een vrij vertaald citaat uit dit artikel: «De economische gegevens zijn gewijzigd, de relaties met de derde wereld zijn veranderd, maar de Belgische ontwikkelingsamenwerking is niet veranderd want de Brusselse functionarissen leven nog in het uur van Leopoldstad.»

Wij hebben sinds lang gezegd dat het Abos moest worden herstructureerd en gesplitst maar zelfs die maatregelen bieden onvoldoende garanties. Wij moeten nieuwe wegen op door de ontwikkelingsamenwerking fundamenteel te democratiseren en ons volk te betrekken bij de samenwerking met de derde wereld, van volk tot volk. Daarom moet het ontwikkelingsbeleid worden herdacht vanuit onze twee volksgemeenschappen.

In 1978 hebben wij een wet aangenomen die de Gemeenschappen bevoegd maakt voor de buitenlandse culturele betrekkingen. Die wet kan maximalistisch of minimalistisch worden geïnterpreteerd. Het zich overlevend Belgisch *establishment* heeft voor de laatste oplossing gekozen, namelijk de minimalistische. Wij hebben nochtans met cijfers en begrotingsposten de regeringen die de huidige voorafgingen — het waren er vele — aangetoond dat een groot deel van de huidige begroting van Ontwikkelingssamenwerking in feite bestaat uit culturele kredieten die bijgevolg tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen behoren. In een ruime interpretatie stellen wij dat de toenemende behoefte aan een aanpassingspolitiek, aansluit bij de toenemende behoefte van de Gemeenschappen aan ruime culturele, maatschappelijke, economische en politieke autonomie. Wij betreuren dat aan deze benadering onvoldoende aandacht werd besteed. Uit de regeerverklaring blijkt dat de Gemeenschappen bij de Ontwikkelingssamenwerking in zeer geringe mate en met weinig vooruitzicht op vernieuwing worden betrokken.

Een eerste vorm om de Gemeenschappen te betrekken bij de Ontwikkelingssamenwerking noemt het rapport het Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking. Dit is misschien geen slechte zaak maar dit Fonds bestaat nog altijd niet.

Een ander middel zijn onze universiteiten. Hoe kan Vlaanderen dit als een ernstig middel beschouwen als de taalverhouding van onze universitaire hulp 20 pct. aan Nederlandstalige kant tegen 80 pct. aan Franstalige bedraagt? Het gaat hier over miljarden.

Het betrekken van de Gemeenschappen bij de Ontwikkelingssamenwerking zal moeten betekenen dat hier vooraf een ernstige verdelingsleutel wordt toegepast.

Een derde middel tot het betrekken van de Gemeenschappen, vormen de coöperanten, maar ook dat klinkt in Vlaamse oren erg cynisch vermits het grootste gedeelte van de weinig betaalde vrijwilligers Vlamingen zijn met een kostprijs voor de Staat van slechts 300 000 frank per jaar per persoon en vermits de officiële ontwikkelingshulpverleners in grote meerderheid Franstaligen zijn. Zij worden beter betaald en kosten ook meer aan het land, nl. 1,2 miljoen.

Ten tijde dat het rapport werd opgesteld over de begroting die wij nu bespreken en die reeds werd besteed, zegde de toenmalige minister dat inzake de coöperanten moest worden gestreefd naar pariteit door aanwerving. Ik vraag de huidige minister of zij deze mening deelt en of zij ons kan meedelen in welke tijdsspanne de regering op die wijze tot pariteit zou kunnen komen.

Wij zouden nog tot detailkritiek kunnen overgaan, maar wij nemen ons voor dat te doen bij de bespreking van de begroting 1982. Die zal misschien plaatsvinden voordat het geld voor de begroting volledig is uitgegeven.

Wij menen de regering en de gekozenen van het volk duidelijk te hebben gezegd waar wij staan.

Ik wil echter niet van deze tribune verdwijnen zonder onze bezorgdheid uit te drukken voor het grote probleem van de toenemen-

de bewapening in de derde wereld. Deze militarisering ook van arme landen slorpt in veel gevallen de schaarse middelen op die voor de ontwikkeling nodig zijn. Ons land mag zich hieraan niet medeschuldig maken. Wij mogen het spel van de grootmachten niet meespelen die hun tegenstelling trachten te enten op de Noord-Zuid-verhoudingen.

Samen met de andere Europese landen moeten wij streven naar een nieuwe relatie met de derde wereld, niet ingegeven door machtsstreven maar ingegeven door inzicht in gemeenschappelijk belang. Wij in Europa moeten met een eigen stem spreken over El Salvador en Latijns-Amerika, over Polen en over het Midden-Oosten, waar geen oplossing komt zolang het Palestijnse volk geen eigen staat heeft.

De uitdaging waarvoor wij staan is wereldomvattend. Daarom moeten wij actief en dynamisch ingaan op de uitdaging van de talrijke Noord-Zuid-kontacten en conferenties opdat ze meer resultaten dan frustraties zouden opleveren.

Als Parlement wensen wij actief bij deze internationale conferenties en wat daar namens België wordt gezegd, betrokken te worden. Het gaat immers over leven en overleven van gans de mensheid. *(Applaus op de banken van de Volksunie.)*

M. le Président. — La parole est à M. Bock.

M. Bock. — Monsieur le Président, madame le secrétaire d'Etat, chers collègues, c'est l'un de vos prédécesseurs, monsieur le Président, le ministre Pierre Harmel qui, l'année dernière, à l'occasion d'une conférence qu'il donnait à la Baraque de Fraiture, citait les chiffres suivants: «A la fin de ce siècle, la terre comptera six ou sept milliards d'hommes; plus de 75 p.c. de la population sera âgée de moins de vingt et un ans et vivra dans l'hémisphère Sud.»

Voilà ce que sera le monde dans moins de vingt ans! Avons-nous suffisamment réfléchi à ce que sera une telle société? Avons-nous réfléchi à ce que sera, demain, presque aujourd'hui, notre place à nous? Avons-nous préparé cet avenir? Comment nous comportons-nous aujourd'hui dans cette perspective?

Nous n'avions pas l'intention d'intervenir à propos du budget de 1981, budget pratiquement dépensé et dans lequel le présent gouvernement, tout au moins le présent titulaire de la Coopération, n'a aucune responsabilité.

Si nous le faisons quand même, c'est pour vous dire, madame, que vous prenez vos fonctions à un moment où l'image de marque de la Belgique dans le monde est devenue mauvaise.

Nous venons à peine de célébrer notre cent cinquantième anniversaire. Il n'y a pas si longtemps, la Belgique jouissait dans le monde d'un crédit moral immense. Il n'y a pas si longtemps, la Belgique était réputée pour la qualité de son travail, de ses produits, pour le génie de ses ingénieurs, de ses savants. Il n'y a pas si longtemps encore, notre bon sens et notre pragmatisme étaient largement reconnus.

Aujourd'hui, peu de gens nous font encore confiance. Beaucoup considèrent que nous adoptons un jour des attitudes que nous oublions le lendemain. Bref, notre crédibilité est affectée.

Nous, héritiers de ces hommes illustres qui nous ont précédés, quel héritage forgeons-nous pour les générations qui suivent? Où donc nous appliquons-nous à prouver notre tenue, notre crédit?

S'il existe bien un domaine où nous devrions réunir l'unanimité, où nous devrions montrer que nous méritons ce crédit, que nous restons efficaces et déterminés, c'est bien la conférence de la Coopération au Développement.

La crise que nous vivons nous-mêmes, les restrictions qu'il faudra bien nous imposer parce que nous avons vécu sans compter, sans prévoir, doivent nous permettre de nous ressaisir.

Quelle dérision, face à tout ce qu'il y a à faire dans le vaste monde, que la conduite d'une politique politicienne! Quelle dérision que tout esprit de clocher! Et quelle dérision une attitude qui consisterait à limiter notre devoir à l'égard du tiers monde par des calculs de rôle linguistique des fonctionnaires de votre administration, madame, et cela dans tous les sens!

J'ai un peu l'impression que, jusqu'à présent, notre politique de la coopération au développement a surtout été la somme d'actions, plus ou moins heureuses, pas toujours parfaitement coordonnées, manquant parfois de logique, bien que partant d'excellents sentiments.

Mais hélas, et nous le savons tous, les bons sentiments ne suffisent pas.

Dans le rapport que vous avez remis à notre commission de la Coopération, vous avez dit, madame, que vous envisagiez dans le

cadre de votre politique, de retenir trois thèmes principaux: la faim et la stratégie alimentaire; l'état de santé des populations; enfin, l'infrastructure avec le transfert de technologie.

Des idées simples, des idées de bon sens mais des idées, vues dans cet ensemble, qui ne sont pas seulement essentielles, mais tout simplement vitales.

Notre groupe souscrit à vos préoccupations, mais nous voudrions insister, au moment où vous préparez votre budget 1982, sur la nécessité de dépasser des actions trop souvent ponctuelles pour vous attacher à définir, mais surtout à appliquer une stratégie alimentaire dans tous les pays qui font encore aujourd'hui, l'objet d'aides alimentaires d'urgence.

Je voudrais rappeler ces quelques mots: une aide alimentaire. D'urgence. Non seulement certaines de ces aides n'arrivent pas toujours à leur destinataire, mais elles coûtent cher et l'expérience nous apprend qu'elles n'ont pas généré les effets qu'on était en droit d'espérer.

Il faudra donc penser au développement de l'agriculture.

Je perçois déjà qu'on vous proposera, ici ou là, des études nouvelles, extrêmement coûteuses mais qui, hélas, n'apporteront que des résultats théoriques, inapplicables ou en tout cas tellement complexes qu'ils ne se réaliseront ou qu'ils n'aboutiront que trop tard.

C'est sur la base de l'expérience des pays que nous assistons déjà qu'il faut construire notre action.

Au départ d'un investissement normal, celle-ci aura les effets multiplicateurs qui permettront, demain, à plus de gens de manger à leur faim et de ne plus avoir à tendre la main pour éviter de mourir de faim.

Nous leur garderons ainsi la vie et nous aurons, pour ce qui nous concerne, contribué à conserver notre dignité en leur rendant tout simplement la leur.

Vous avez dit aussi, madame, que vous étiez très attentive à l'état sanitaire du tiers monde.

Comme nous sommes heureux de cette déclaration, car les rapports faits par des gens qui se rendent dans certains pays du tiers monde sont catastrophiques.

Beaucoup d'hôpitaux fermés. Tout y manque, les malades ne sont plus soignés. Certains de ces hôpitaux deviennent ainsi, sans plus, des mouroirs organisés.

N'est-ce pas, dernièrement, un médecin rentrant d'un pays en voie de développement, après un contrôle sur l'état sanitaire des populations, qui considérait qu'on devrait récolter, parce que cela serait très utile et largement utilisable, ce qu'il appelait «les poubelles de nos hôpitaux».

Ce sont des mots durs, des mots cruels. Mais il a eu raison, ce médecin, de les tenir. Ils interpellent, en nous, non seulement notre réflexion mais tout simplement notre condition d'homme.

Aussi, nous souhaitons, madame, que vous soyez attentive à ce problème crucial, car il handicape le développement et la croissance de nombres de populations.

Et parmi eux, ces petits enfants qui viennent au monde aujourd'hui sont déjà, alors qu'ils n'ont que quelques jours, les aînés de ceux dont Pierre Harmel disait qu'ils constitueront plus des trois quarts de l'humanité à la fin de ce siècle.

Vous avez attaché aussi une importance au transfert de technologie et aux infrastructures.

La technologie, l'infrastructure, les relations économiques avec le tiers monde, voilà certainement un sujet qui mérite de retenir notre attention d'une manière toute particulière puisqu'il se projette, dans la coopération au développement, dans les rapports de solidarité entre notre monde économiquement développé et les pays en voie de développement.

Nous devons, à cet égard, dire la vérité.

C'est l'intérêt des pays en voie de développement, de bénéficier de notre technologie, de son transfert, de nos infrastructures. Mais c'est aussi l'intérêt de notre pays d'y travailler.

En un mot, si grâce à cela, notre prospérité à nous peut s'accroître, elle devra, dans le même temps, nous permettre de réinvestir davantage encore en faveur des pays en voie de développement.

Hervé Pasqua rappelait, dans un article récent, que l'économie statique d'avant la révolution technologique faisait que chacun gagnait ce que l'autre perdait.

Nous ne pouvons, à aucun prix, admettre qu'il en soit encore ainsi aujourd'hui.

«La technique, disait-il, a entraîné une augmentation de la productivité inédite dans l'histoire.

C'est la générosité et non plus l'égoïsme qui doit exercer un pouvoir structurant sur la vie économique.

Penser et agir, en économie, en terme de solidarité, partout où jusqu'à présent on pensait et on agissait en terme de conflit, tel est le programme que devraient s'imposer les responsables sociaux et politiques s'ils veulent demeurer crédibles.

Je voudrais retenir encore cette phrase: «l'application de la convergence des intérêts à l'économie en surmontant les conflits stériles et souvent mortels, lui donnera un visage humain».

C'est dans cet esprit que nous souhaitons, madame, que vous puissiez dépasser les déclarations d'intention, les slogans eux-mêmes. Et sans atermoiements, réaliser par des actions nombreuses et bien étudiées, ce transfert de technologie dont tout le monde parle et qu'on réalise en réalité si peu, si peu souvent et si mal.

Bref, vous avez, vue de la sorte, pensée dans cet esprit, une tâche immense.

Nous aimerions qu'on puisse dire dans quelque temps, dans peu de temps, que vous avez dépassé le slogan de certains qui nous accusent actuellement de ne faire qu'une chose, à savoir: développer le sous-développement.

Nous souhaiterions également que notre pays soit constant dans sa politique et qu'une action décidée soit conduite à son terme.

A titre d'exemple, pourriez-vous nous dire si cette idée, émise l'an dernier, dans le troisième circuit de travail, a été effectivement mise en application?

Je voudrais aussi savoir si les associations universitaires qui sont nées après l'AICD sont effectivement opérationnelles et si elles ont pu envoyer des professeurs ou des experts dans le tiers monde.

Dites-nous aussi si cette ASBL belge qui doit gérer les écoles belges du Zaïre, du Rwanda, du Burundi et dont la composition m'étonnera toujours, si cette ASBL donc est réellement opérationnelle.

Encore qu'on puisse se demander comment une ASBL pourrait parfaitement gérer des écoles à plus de huit mille kilomètres de distance et comment un pays comme le nôtre en est arrivé à en imaginer la composition et le fonctionnement.

Cela étant, le budget de la Coopération n'échappe pas à la nécessaire austerité et il nous est demandé des économies budgétaires.

Nous souhaiterions que ces économies soient judicieusement étudiées, qu'elles soient judicieusement réparties de façon que nos projets dans le tiers monde n'en souffrent pas ou qu'en tout cas ils en souffrent le moins possible.

Chacun sait que des économies sont possibles. Nous savons que dans beaucoup de domaines nous avons pris ces dernières années l'habitude de vivre largement et sans assez compter. Aujourd'hui, il nous appartient de revoir cette façon de faire, de revoir cette façon de vivre, de revoir cette façon de dépenser, de manière, avec un budget réduit, à conduire une coopération meilleure que par le passé.

Vous vous êtes engagée, madame, à faire une coopération de qualité. Nous vous souhaitons évidemment plein succès dans cette tâche.

Personnellement, je regrette, et je suis persuadé que l'ensemble du Sénat le regrette également, que nous ne puissions pas encore atteindre les 0,70 p.c. de notre produit national brut pour l'aide publique au développement.

Nous sommes largement conscients, dans cette assemblée, qu'il nous appartient de maintenir et de poursuivre les efforts consentis en faveur de la coopération au développement.

Si nous vivons moins bien que par le passé, si des restrictions nous sont imposées, nous devons savoir que, de par le monde, il est encore beaucoup de gens qui vivent dans des conditions bien plus précaires que les nôtres.

Il existe encore des gens qui attendent notre assistance, nos vivres, nos experts, et qui espèrent la concrétisation de nos projets parce que, pour eux, c'est encore bien souvent, hélas, une question de vie ou de mort.

La presse nous a appris que vous aviez décidé de commander une étude et un audit techniques sur l'organisation de l'Administration générale de la Coopération au Développement. Votre initiative vient à son heure, d'autant plus, comme vous l'avez dit, que votre seul but est de revaloriser et surtout de rentabiliser votre administration.

Il est malheureusement un point sur lequel beaucoup seront d'accord, l'Administration générale de la Coopération au Développement est aujourd'hui largement critiquée, quels que soient les milieux, quelle que soit la région du pays où l'on en parle.

Mais votre étude sur son organisation ne peut pas être une fin en soi et nous espérons qu'elle vous permettra de proposer concrètement les conditions, les méthodes, les structures et surtout l'esprit et la mentalité qui devront nous permettre de sortir des difficultés que l'on connaît depuis de nombreuses années mais auxquelles la solution qui s'indique n'a pas été apportée.

A côté de votre coopération, à savoir la coopération gouvernementale, il y a l'action des organisations non gouvernementales, action admirable qui part de sentiments très profondément humains, action qui s'inscrit parfaitement dans l'esprit du développement de la base, action qui part du principe qu'il ne faut pas amener les autochtones à soi pour les étudier, mais qu'il faut retourner à eux pour les comprendre, les aider et les aimer.

Notre groupe sait que les organisations non gouvernementales sont soucieuses des restrictions budgétaires. Aussi, nous nous demandons si le temps n'est pas venu de revoir en profondeur les critères de sélection des projets de façon à écarter ceux qui auraient un aspect trop politique.

Car s'il nous appartient de faire de la coopération au développement, il ne nous appartient certainement pas de nous immiscer dans la politique interne des pays que nous voulons aider, sans quoi nous nous discréditerions et nos efforts seraient contrariés, voire tout à fait perdus.

Enfin, vous avez dit, madame, que vous souhaitiez que la Coopération au Développement s'inscrive dans l'esprit et dans les options de notre politique étrangère. Je me réjouis de cette attitude, car il est évident que nous ne pouvons avoir deux politiques, l'une menée par le ministre des Relations extérieures, et l'autre par le secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement.

Certes, les principes de base ne sont pas les mêmes, mais il n'est de bonne coopération au développement que si elle s'intègre dans la politique extérieure du pays.

Nous souhaitons donc que cette concertation soit réelle, dynamique et «colle» parfaitement aux réalités des pays avec lesquels nous avons décidé de coopérer.

Je me permettrai donc, madame, d'intervenir plus longuement à l'occasion du budget de 1982, quand vos choix auront été arrêtés, quand vous aurez précisé, à la lumière des réalités, quelles seront exactement vos actions pour cette année et les actions pluriannuelles que vous comptez mettre en place.

Mais je voudrais vous dire déjà notre préoccupation de vous voir mettre tout en œuvre afin de redresser les situations anormales que nous connaissons et y remettre de l'ordre; ainsi, demain, des gens nous diront peut-être que l'action de la Belgique leur a été bénéfique.

Ils verront alors que la Belgique s'est grandie parce qu'elle a su imaginer, penser, vouloir, conduire une coopération de qualité, une coopération de valeur, une coopération exempte d'un certain mal que nous connaissons, parce que cette coopération s'adresse encore trop souvent à des gens qui ont faim, à des gens qui souffrent, à des gens qui attendent de nous que nous les aidions par des actions diverses à vivre aujourd'hui un peu mieux qu'hier.

Comme nous serions heureux si votre action était appuyée, au delà des partis politiques, par tous ceux qui croient que votre tâche, et la nôtre sont des tâches nobles, justes et combien nécessaires au moment où malgré nos difficultés, nous vivons encore dans une société d'abondance, alors que trop de gens du tiers monde ou de ce qu'on appelle même aujourd'hui le quart monde attendent encore qu'on leur assure ou plutôt qu'on les aide à assurer un minimum vital. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

M. le Président. — La parole est à M. Humblet.

M. Humblet. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, madame le secrétaire d'Etat, chers collègues, je désire aborder brièvement quelques points particulièrement importants relatifs au budget de la Coopération au Développement, en me basant, madame le secrétaire d'Etat, sur des déclarations d'intention que vous avez exprimées. Certes, on y relève certains aspects positifs même si — vous le savez aussi bien que moi — l'enfer est pavé de bonnes intentions.

Le premier problème précis que je souhaite aborder est celui des étudiants boursiers et des stagiaires. Au cours de la législature précédente, à la suite d'un incident survenu en commission, on avait été amené à revoir les projets de votre prédécesseur. A ce sujet, je voudrais avoir la certitude qu'on ne touchera pas à l'équilibre, très imparfait à mes yeux, d'ailleurs, qui a été établi à l'égard des boursiers du tiers monde, entre les institutions universitaires et non uni-

versitaires de la communauté française et de la communauté flamande.

Je saisis l'occasion pour parler ici des étudiants de nationalité belge pour lesquels vous songez à créer un Prix de la Coopération, à l'image de ce qui se fait depuis pas mal d'années déjà dans le cadre du département du commerce extérieur.

L'idée de la création d'un tel prix me semble louable pour plusieurs raisons.

La première est qu'il conviendrait d'encourager les nombreux étudiants qui sont prêts à consacrer plusieurs mois de leur jeune vie à une aide désintéressée à des réalisations concrètes dans le tiers monde.

Je suis persuadé, en outre — et, en tant que Wallon, je suis fier de l'œuvre que des Wallons ont accomplie par le passé dans le monde; cela vaut d'ailleurs probablement aussi pour les Flamands — de la nécessité de réenseigner à une partie de notre jeunesse à ouvrir ses regards sur le monde et d'encourager à y mener des activités professionnelles pendant une certaine période.

Je sais comment fonctionne le jury pour le prix du Commerce extérieur. C'est donc pour moi une surprise de voir que vous songez à associer au jury pour le prix que vous comptez créer, le secteur privé comme tel à côté de l'université et de l'administration. J'avoue ne pas comprendre et je ne doute pas que vous aurez le souci de me répondre à ce sujet.

Autre sujet: personne, j'espère, en Belgique, ne songe à vous reprocher votre souci de la promotion des femmes du tiers monde. Je voudrais, madame le secrétaire d'Etat, connaître clairement vos intentions à cet égard.

Allez-vous, par exemple, imaginer certaines actions morales ou diplomatiques liées à la Coopération au Développement pour faire pression sur les Etats, trop nombreux hélas, où se pratiquent encore sur les femmes des mutilations sexuelles? Dieu sait si c'est là un domaine où une action au titre des droits de la femme serait importante.

Enfin, notre honorable collègue, M. Bock, vient d'évoquer le problème précis des écoles au Zaïre.

Tout comme lui, j'estime que gérer ces écoles depuis Bruxelles, soit à 6 000 kilomètres de distance, ce qui entraîne nécessairement des frais élevés, notamment de voyage, n'a aucun sens. Il me paraît donc très important de trouver les formules qui permettent une saine gestion sur place de ces écoles, en y associant les parents et tous ceux qui y assument des responsabilités dans l'environnement immédiat de l'école.

J'en viens, madame, à la discussion proprement dite de votre budget.

Encouragé par les prises de position récentes du Conseil national de la Coopération au Développement, j'y ai présenté des amendements.

Le Conseil national de la Coopération au Développement estime, la Belgique se situant encore dans les vingt premiers Etats quant au produit national brut par habitant, qu'il convient de sensibiliser l'ensemble des citoyens à ce qui se passe au delà de leurs clochers respectifs.

Les organisations non gouvernementales ont, à cet égard, une fonction irremplaçable à remplir. Personne ne les a jamais accusées de gaspiller les subventions qui leur sont attribuées et qui proviennent des deniers publics. Il me paraît donc très important de ne pas toucher à leurs crédits mais, au contraire, de tenir compte de l'accroissement du coût de la vie. C'est dans cet esprit, et en faisant très clairement référence aux requêtes modérées du Conseil national de la Coopération au Développement, que je demande instamment la révision du budget à cet égard.

Je suis heureux de constater que M. Bock, qui est membre de la majorité, s'est exprimé dans le même sens, il y a quelques minutes à peine. La meilleure manière pour lui-même et son groupe d'obtenir satisfaction serait en réalité de voter mes amendements. Il devrait donc m'accorder son appui, dans la logique de ce qu'il a déclaré à cette tribune.

Revenant, enfin, sur des propos qui ont été tenus il y a quinze jours lors de l'ouverture de ce débat, je voudrais faire observer que deux de nos voisins de Nord, membres de l'Onu, les Pays-Bas et le Danemark, figurant parmi les Etats à société industrielle ou post-industrielle avancée, sont à la pointe de la coopération avec le tiers monde en ce qui concerne la part de leur produit national brut qui y est consacrée.

Voici, deux ans, nos ministres respectifs des Affaires étrangères et de la Coopération au Développement, disaient vouloir tendre vers un pourcentage de 0,7 p.c. et garantir en tout cas 0,56 p.c. En réalité,

notre participation est tombée à 0,48 p.c. de notre produit national brut. Ce chiffre est indigne de nous.

En conclusion, il me paraît indispensable que nous prenions nos responsabilités à cet égard. Une politique favorable aux pays du tiers monde peut d'ailleurs avoir des répercussions bénéfiques sur notre économie et sur l'emploi. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris mevrouw Mayence.

Mevrouw Mayence-Goossens, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, verontschuldigd mij voor mijn afwezigheid bij het begin van de bespreking van deze begroting. Ik was toen in Burundi waar ik heb deelgenomen aan de gemengde commissie opgericht tussen Burundi en ons land. Ik heb de verschillende vragen die werden gesteld echter goed ontvangen en heb daarop een antwoord voorbereid.

Ik hoop dat mevrouw Maes en de heer Vandenaabeele genoeg zullen willen nemen met een Franstalig antwoord op hun vragen.

Voici les réponses aux questions qui m'ont été posées.

M. le sénateur Hoyaux considère que le protocole intervenu entre M. Tindemans et moi-même réduit les compétences du secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement.

Actuellement, les responsabilités de la Coopération au Développement sont confiées effectivement à un secrétaire d'Etat qui se trouve sous la tutelle du ministre des Relations extérieures. Dans ces conditions, il était normal, voire nécessaire, de négocier et de signer un document situant les compétences de chacun. C'est ainsi qu'est intervenu le protocole auquel M. Hoyaux a fait allusion.

Je considère que ce protocole régit parfaitement les attributions, les compétences et les responsabilités de chacun. Il ne faut pas voir dans la formule «le ministre des Relations extérieures arrête le budget» une quelconque diminution des attributions du secrétaire d'Etat qui reste compétent pour préparer et défendre ce budget.

Toutefois, il est admis — et j'ai eu l'occasion de le déclarer en commissions de la Chambre et du Sénat — qu'il ne peut y avoir qu'une seule politique des relations extérieures; dans ces conditions, il est évident que je discuterai du budget 1982 avec le ministre des Relations extérieures et que je lui ferai part de mes préoccupations et de mes vues sur la coopération. Les relations de travail qui se sont instaurées entre le ministre et moi-même et entre nos cabinets respectifs laissent augurer une entente parfaite qui exclut les objections auxquelles faisait allusion M. Hoyaux.

La loi créant le Fonds de la Coopération au Développement a été votée en août 1981 et il est prévu qu'un arrêté royal mettra ce Fonds en vigueur, comme il mettra en vigueur le Fonds de prêts à des Etats étrangers. Les arrêtés d'exécution ont été préparés. Il a été admis en Comité ministériel des Relations économiques extérieures que cet arrêté royal portant mise en vigueur du Fonds ne devrait être pris qu'au moment où le budget 1982 sera voté, puisqu'il y a concordance entre l'entrée en vigueur du Fonds et les versements qui pourront être faits au départ du budget de 1982.

En ce qui concerne les autres arrêtés d'exécution, j'ai l'impression que mon prédécesseur à la Coopération a effectivement consulté tout au moins une commission du Parlement. Je ne considère donc pas que ces arrêtés doivent être rediscutés et mon intention est de voir ce Fonds mis en vigueur le plus rapidement possible.

J'estime, avec M. le sénateur Hoyaux, qu'il y a lieu d'établir un certain équilibre entre les pays industrialisés et le tiers monde et je pense également que le développement du Sud peut relancer l'industrie du Nord, comme certains d'entre vous viennent de le rappeler. Je m'y emploierai car, si les trente et un pays les moins avancés doivent bénéficier de contributions belges sans retour, il serait anormal, là où nous devons aider à l'installation d'une infrastructure, à la création de petites et moyennes industries, au développement des énergies nouvelles, que cela se fasse sans justes retombées économiques pour notre pays en crise.

Ce n'est qu'au moment où les projets nouveaux seront arrêtés de commun accord avec ces pays que je pourrai indiquer les orientations que prendra définitivement ma politique en matière de coopération à caractère «économique».

Je suis aussi sensible que vous aux types de coopération qu'il convient d'établir notamment avec les trente et un pays dont je viens de parler, mais il est évident que notre politique doit varier selon les pays auxquels elle s'adresse. Il ne me paraît pas impensable de demander un certain cofinancement à des pays tels que le

Gabon, que je viens de visiter, qui, ayant déjà un pouvoir économique, désirent l'apport de nos techniciens, de nos technologies. De même, si nous leur accordons une aide, si nous faisons pour eux des études, il me semble normal de faire en sorte que les technologies belges soient retenues.

Cessons d'être hypocrites. La coopération n'est ni purement « caritative » ni une simple politique de juste retour. Je crois l'avoir montré sans ambiguïté : les deux politiques me paraissent indispensables. Je reste à votre disposition pour vous donner à ce sujet tout renseignement complémentaire qu'il vous plairait de me demander.

MM. Hoyaux et Humblet et Mme Maes ont parlé des réductions du budget de la Coopération. Jusqu'à présent, au titre I, ces réductions sont inférieures à 100 millions de francs. J'essaie de les faire porter principalement sur les dépenses à exécuter en Belgique. J'ai également demandé que chaque section de coopération à l'étranger me soumette des propositions d'économies de fonctionnement. Les premières réponses sont extrêmement positives.

Je tiens à signaler que c'est le budget de la Coopération au Développement qui a été le moins touché par les restrictions du ministre du Budget.

M. de Wasseige. — Il n'y avait déjà pratiquement rien !

Mme Mayence-Goossens, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Si on me donnait des moyens supplémentaires, mon cher collègue, soyez assuré que je les utiliserais.

Il est hors de question, vous le savez, que je m'engage à atteindre, cette année, 0,7 p.c. de notre PNB mais je puis vous assurer que pas un franc en moins ne sera dépensé pour le tiers monde par rapport aux années précédentes, et ce, malgré les 100 millions d'économie demandée par le ministre du Budget. A cette fin, je demande à ceux qui ont des idées relatives aux moyens de réaliser ces économies uniquement en Belgique, de bien vouloir me les communiquer.

Si le présent gouvernement reste en place un certain temps, sans doute sera-t-il possible, nos moyens étant devenus meilleurs, d'atteindre cet objectif de 0,7 p.c., qui, d'ailleurs, est aussi le vôtre.

M. le Président. — Puis-je vous interrompre un instant, madame le secrétaire d'Etat, afin de saluer nos collègues du parlement de la République de Corée ?

Mme Mayence-Goossens, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Certainement, monsieur le Président.

BEGROETING VAN EEN DELEGATIE VAN HET PARLEMENT VAN DE REPUBLIEK VAN KOREA

BIENVENUE A UNE DELEGATION DU PARLEMENT DE LA REPUBLIQUE DE COREE

De Voorzitter. — Dames en heren, het is wel een toeval dat wij tijdens een debat over de begroting van Buitenlandse Zaken een officiële delegatie mogen begroeten van het Parlement van de Republiek van Korea, dit in het kader van de Interparlementaire Unie.

Nous souhaitons la bienvenue à nos collègues du parlement de la République de Corée. Nous sommes convaincus que leur visite sera de nature à resserrer davantage les liens entre nos deux pays. *(Applaudissements.)*

REPRISE DE LA DISCUSSION

HERVATTING VAN DE BERAADSLAGING

M. le Président. — Nous reprenons la discussion en cours.

Wij hervatten de aan de gang zijnde behandeling.

La parole est continuée à Mme Mayence, secrétaire d'Etat.

Mme Mayence-Goossens, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Monsieur le Président, des questions m'ont été posées en ce qui concerne les écoles belges. Certains de nos collègues s'inquiètent que je veuille remettre en cause l'ASBL belge qui avait été envisagée pour l'organisation des écoles d'outremer.

Quand j'ai pris la responsabilité de la Coopération au Développement, je me suis trouvée en présence d'une ASBL composée de seize fonctionnaires nommés à l'initiative des partis sociaux-chrétiens

et socialistes. J'ai considéré que cette ASBL chargée de régir les écoles belges dans trois pays d'Afrique n'était pas représentative de l'idéologie politique en Belgique et ne répondait pas à l'esprit et à la lettre des pactes qui sont intervenus entre nous. J'ai demandé qu'on réfléchisse à cet état de choses.

Par ailleurs, je me suis rendu compte que la reprise définitive ou, en tout cas, à long terme des écoles du Burundi, du Rwanda et du Zaïre par cette ASBL posait des problèmes de plusieurs ordres.

D'abord, des problèmes d'ordre diplomatique. En effet, le Burundi s'interroge sur la capacité pour une association sans but lucratif belge de posséder des avoirs dans ce pays.

Ensuite, des aspects juridiques. L'ASBL du Shaba, qui gère les écoles de cette région, considère qu'elle n'a pas à remettre ses avoirs, meubles et immeubles, à une ASBL qu'elle ne connaît pas et qui est une création politique belge.

Enfin, des problèmes financiers, qui ne sont pas les moindres. En effet, cette nouvelle ASBL pour fonctionner demande : l'engagement d'une cellule de dix fonctionnaires ; la location de locaux pour cette cellule ; un don de 5 millions de francs belges pour permettre le démarrage de l'ASBL ; un crédit-pont de 60 millions ; l'engagement au Burundi, Rwanda, Zaïre d'un adjoint à chaque préfet d'établissement et une mission des secrétaires généraux et d'un collaborateur des ministères belges de l'Education, ce qui nécessite un engagement de 1,5 million de francs belges.

Devant ces problèmes qui ne sont pas résolus et dont certains — les problèmes financiers surtout — vont à l'encontre d'une politique d'équilibre budgétaire, j'ai demandé, comme l'avait fait mon prédécesseur pour la rentrée scolaire 1981-1982, que les anciennes ASBL continuent de gérer les écoles, de façon que je voie plus clair et que je puisse prendre, avec mes collègues de l'Education en Belgique, les contacts que je souhaite.

En effet, le but de l'opération est, après une période de rodage, de faire reprendre ces écoles par les deux ministères belges de l'Education. Dans ces conditions, j'ai repris contact avec mes collègues de façon à déterminer si cette reprise ne pouvait se faire rapidement sans passer par une ASBL qui va coûter très cher, et au sujet de laquelle certains se demandent d'ailleurs s'il était réellement sage de croire qu'une ASBL de fonctionnaires pourrait, à 8 000 km de distance, gérer les écoles de façon rationnelle et essentiellement plus équilibrée que par le passé.

Je sais qu'il y a eu, dans certaines de ces écoles, des anomalies exacerbées par une certaine tension politique, voire communautaire. Je me demande si la formule qui a été retenue est heureuse et s'il n'eût pas été possible de penser directement à faire relever ces écoles des deux ministères belges de l'Education sans passer par une association sans but lucratif non préparée à cette tâche et qui va coûter très cher au Trésor.

En ce qui concerne l'Ossom, je suis tout à fait d'accord que la situation actuelle doit trouver, enfin, une solution mais vous admettez qu'il n'y va pas de ma faute si ce problème traîne depuis plus de quinze ans, comme certains l'ont souligné.

M. Hoyaux demande si je peux prendre une décision. Je puis lui dire que oui, car le problème des cadres linguistiques de l'Ossom est actuellement à l'étude. Je ferai incessamment des propositions définitives au ministre des Relations extérieures. Je relève et retiens que mon collègue me signale qu'il y a eu inégalité dans l'engagement des personnes mises au travail et je veillerai à ce que la régularisation se fasse lors des prochaines désignations.

Notre collègue a bien voulu parler des actions en faveur des pays les moins avancés et indiquer qu'à Paris, la Belgique avait accepté d'arriver en 1985 à 0,15 p.c. du PNB national brut, contre 0,12 p.c. actuellement.

Les dispositions que je compte prendre ont été dites dans mes déclarations aux commissions de la Chambre et du Sénat. Pour moi, il est prioritaire de rencontrer les besoins des pays les moins avancés. J'insiste une nouvelle fois sur le fait que ces pays doivent recevoir une aide d'urgence ou une aide bien élaborée sans devoir nous offrir de contrepartie et c'est pour ces pays surtout que j'ai plaidé, lors de la réunion informelle des ministres de la Coopération des Dix et que je plaiderai à nouveau, à Luxembourg, le 15 juin. De toute façon, je m'efforcerai d'atteindre les engagements auxquels nous avons souscrit à Paris.

Certains ont parlé de la réorientation de la coopération et ont estimé qu'elle ne doit pas se faire contre l'enseignement qui est un des éléments de base du développement du tiers monde. Je suis bien d'accord avec ces collègues : un développement rural exécuté d'autorité pourrait sembler une forme de néo-colonialisme. Je ferai tout simplement remarquer que, jusqu'ici, les actions dans le monde rural qui relèvent de la réorientation de la coopération, émanent du

gouvernement précédent et que, pour certaines de ces actions, je suis engagée jusqu'en 1985; mais quand il s'agira d'en retenir de nouvelles, lors des commissions mixtes, je veillerai certainement à ce que, dans le monde rural, la formation ne soit pas exclue, car cela reste aussi une de nos priorités.

M. Lahaye. — Si vous voulez aider l'Afrique, l'aide rurale est essentielle; tout le reste peut passer au second plan.

Mme Mayence-Goossens, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Je suis très sensible à votre remarque, monsieur Lahaye, mais vous conviendrez que nous ne pouvons ignorer la lutte contre l'analphabétisme. Même pour cultiver la terre, d'une certaine façon, la formation est indispensable.

Au Rwanda, par exemple, on se livre à de la recherche agronomique pour produire des semences sélectionnées. Il faut que les agriculteurs puissent comprendre qu'une occasion unique leur est offerte d'améliorer leur culture.

M. Lahaye. — De ce point de vue, les missionnaires, protestants et autres, font très bien leur travail.

Mme Mayence-Goossens, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Croyez-vous que les missionnaires soient encore tellement nombreux? Je vais essayer de provoquer des vocations. *(Sourires.)*

M. Hoyaux, qui m'a posé beaucoup de questions, a notamment estimé que la déclaration gouvernementale n'évoquait que peu la coopération au développement et qu'on n'indiquait plus comment les communautés y seraient associées. Ce point a aussi été évoqué par Mme Maes.

J'ai déjà dit et notre collègue le sait — que le Comité ministériel, créé par la loi du 10 août sur le Fonds de la Coopération, consacre la présence de ministres régionaux. C'est là un premier exemple d'association. Un autre peut être relevé par la création du Vliir et du Ciuf. Pour le reste, je pense que l'AGCD reste un organisme dépendant d'un ministère national et, jusqu'ici, la Coopération au Développement est elle-même nationale.

Je reste cependant attentive à la parité — c'est dans ce sens que j'ai déjà répondu à de nombreuses questions parlementaires — pour les retombées économiques de certaines actions de coopération autant que pour le choix des coopérants. Je ne pense pas qu'on puisse considérer que la disparition de l'AICD a créé un vide; cette question a été soulevée, entre autres, par M. Bock. Qu'il m'excuse si je ne l'ai pas cité souvent, mais il retrouvera dans mon exposé pas mal de réponses précises à ses questions.

S'il y a eu vide, c'est pendant les derniers mois de 1981; à l'heure actuelle, les conventions avec le Vliir et le Ciuf sont signées. J'ai donc le sentiment que tout rentrera bientôt dans l'ordre.

J'en arrive aux questions que m'a posées M. Humblet, aujourd'hui et il y a deux semaines.

Tout d'abord, en ce qui concerne notre engagement d'atteindre 0,70 p.c. du produit national brut — et ceci répond également aux questions de nos collègues, M. Vandenaabeele et Mme Maes — je voudrais vous donner la dernière version quant à la déclaration, faite le 5 décembre 1980, par le délégué de la Belgique en séance plénière de l'Assemblée Générale des Nations Unies:

« La Belgique poursuivra ses efforts, déjà importants, en vue de réaliser l'objectif de 0,7 p.c. du PNB avant la fin de la présente décennie, bien que le rythme de ces efforts risque d'être affecté par la situation budgétaire difficile qu'elle connaît actuellement. Un objectif visant à faire consacrer 1 p.c. du PNB à l'aide publique au développement nous paraît, compte tenu de cette situation, peu réaliste. »

Je regrette sincèrement avec mon collègue M. Humblet, que la situation financière de notre pays ne nous permette pas de réaliser plus rapidement l'objectif de 0,7 p.c. du PNB pour l'aide publique au développement. M. Humblet doit savoir qu'en ma qualité de responsable de la Coopération au Développement, je préférerais pouvoir annoncer que c'est sous ce gouvernement que ce chiffre a été atteint. Malheureusement, les restrictions qui ont été demandées et que la situation du pays justifie, touchent également mon département. J'ai donné des instructions pour réduire autant que faire se peut les dépenses en Belgique.

A ce sujet, par exemple, je compte réduire le nombre de véhicules de service car, dans certaines sections de coopération, chaque agent, même le comptable ou l'agent administratif, a une voiture de service qui, très souvent, lui permet, sans plus, de couvrir la distance entre sa maison et le bureau. J'estime qu'il y a là des abus et je me suis engagée à les rapporter. Je veux donc faire une coopération de qualité et j'espère ainsi remédier quelque peu à la réduction du budget qui m'a été demandée.

M. Humblet m'a interrogée sur la situation des articles budgétaires 53.06, 53.07 et 53.19. A l'article 53.06 « Subventions aux ONG », le crédit initial était de 765 millions; il a été ajusté à 665 millions mais a bénéficié d'un report de 611 millions de 1980. Sur ce milliard 276 millions. 880 millions ont été engagés en 1981. A l'article 53.07 « Aide spéciale d'urgence », le crédit initial était de 80 millions. Le crédit ajusté a été ramené à 30 millions, mais il y avait un report de 284 millions de 1980. Sur ce total de 314 millions, 78 millions ont été engagés. L'article 53.19 « Fonds en faveur des pays pauvres », avec un crédit initial de 29 millions, a été annulé.

En ce qui concerne la troisième question sur le budget, lequel prévoyait une inscription pour des universités d'une seule communauté, il était prévu à l'article 33.16, 42 millions au budget initial; le budget ajusté a été de 40 millions. Aucune somme n'a été engagée en 1981. Par ailleurs, comme le sait mon collègue et comme le Parlement l'avait demandé, l'intitulé qui réservait ces dépenses aux seules universités néerlandophones a été modifié. Il s'agit donc des universités du pays.

Je pense avoir ainsi répondu aux questions qui m'ont été adressées il y a quinze jours et aujourd'hui même à cette tribune.

Je voudrais ajouter quelques mots relatifs à ma préoccupation à l'égard des femmes du tiers monde. Aucun d'entre vous, mes chers collègues, ne s'étonnera de ce que cette situation me tienne particulièrement à cœur. Tous ceux qui connaissent quelque peu le tiers monde savent que, là-bas, les charges les plus écrasantes sont réservées aux femmes qui s'occupent, en effet, des lourds travaux agricoles, du transport des charges d'eau et de bois de chauffage.

Tous les projets dont je m'occupe à l'heure actuelle tiennent compte de l'incidence des décisions à prendre sur la vie de ces femmes. La formation des femmes ne peut être négligée car, ainsi que me le disait très justement une interlocutrice au cours de mon voyage: « Lorsqu'on forme une femme, on éduque tout un peuple. » Vous excuserez l'expression, mais la femme a un effet « multiplicateur » très important.

Si nous voulons que les populations du tiers monde échappent rapidement à leur sous-développement, c'est par l'intermédiaire des femmes que ce processus peut être accéléré. Lorsque les femmes seront mieux formées, comme je l'ai dit à M. Lahaye, elles pourront mieux utiliser les techniques qui facilitent le travail et profiter, plus largement de l'aide sanitaire, encore rudimentaire, mise à leur disposition.

Dans les trois pays où je me suis rendue, j'ai voulu rencontrer des représentantes des groupements féminins. Nos entretiens ont permis de déterminer les actions à entreprendre en faveur des femmes du tiers monde.

J'espère n'avoir oublié aucune question importante. Si c'était le cas, vous pouvez toujours m'interroger, soit en commission, soit par la voie des questions parlementaires.

J'ajoute que je serai heureuse de pouvoir aborder à nouveau ces différents sujets à l'occasion de la discussion du budget de 1982, dans lequel ma responsabilité est évidemment plus importante.

Je remercie encore les divers intervenants. J'ai pu me rendre compte que, dans la matière dont nous venons de discuter, on ne peut parler d'une majorité ou d'une opposition très nette. En effet, dans ce domaine, nous sommes tous attelés à la même tâche et nous formulons tous le souhait que le tiers monde puisse sortir rapidement de son état de sous-développement. *(Applaudissements sur les bancs de la majorité.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, de minister voor de Buitenlandse Betrekkingen, heeft op 11 maart jongstleden het debat over de begroting 1981 voor de Senaat ingeleid door te verwijzen naar een viertal thema's met de hoofdkarakteristieken van de buitenlandse politiek die hij wenst te volgen.

Het eerste thema betrof de bewuste engagementen in het kader van allianties, waardoor de rol van ons land in de internationale politiek tot zijn volle recht zou moeten komen.

Hij heeft ons vervolgens gesproken over Europa.

Ten derde had hij het over de economische dimensie van de politiek van buitenlandse betrekkingen.

Ten vierde, hierbij aansluitend, en in het kader van het nieuw Ministercomité voor Buitenlandse Economische Betrekkingen, heeft de minister verwezen naar de problemen van de buitenlandse handel en van ontwikkelingssamenwerking.

Mijnheer de minister, ik zal mij veroorloven, uw schema te volgen met de hoop aldus ons debat zo duidelijk mogelijk te structureren.

Ten eerste, de bewuste engagementen in het kader van de allianties.

Niemand zal de juistheid betwisten van de stelling volgens welke de meest doeltreffende strategie, voor kleine landen, erin bestaat aansluiting te zoeken bij bondgenoten, ten einde binnen de afgesloten allianties de mogelijkheid te scheppen, hun invloed beter te doen gelden in de internationale politiek.

Zulks veronderstelt echter een zeer duidelijke bepaling van de eigen standpunten en de consequente verdediging van de ingenomen stellingen. Indien dit niet het geval is, dan drukt inderdaad de medeverantwoordelijkheid opgelegd door de krachtigste leden van deze bondgenootschappen de kleine landen in de toestand van gehoorzame volgelingen van een politiek die zij misschien niet gewild hebben.

Ik ben vol bewondering over de wijze waarop u, mijnheer de minister van Buitenlandse Betrekkingen, de gelijktijdige en evenwaardige loyaliteit vernoemt ten aanzien van én de Europese Gemeenschap, én de Navo, én de Verenigde Naties.

Hoe kan men deze trouw gelijkmatig verdelen over bondgenootschappen waarvan de belangen vaak tegenovergesteld zijn? En dit zowel binnen elk verbond afzonderlijk als tussen deze diverse allianties?

Hoe verzoent men de Benelux-loyaliteit met die in Europees verband? De loyaliteit ten opzichte van Europa met die tegenover de Navo? De loyaliteit in de Oost-West-tegenstelling en die in de Noord-Zuid-opdeling van de hedendaagse wereld? En dit alles zonder meegesleurd te worden, door de gangmakers van deze bondgenootschappen, in houdingen en stellingen die niet stroken met de eigen gewenste politiek?

Tot wat baten de edelste voornemens en de beste intentieverklaringen wanneer de eindresultaten leiden tot het passief ondergaan van de gevestigde hegemonieën?

Ik zou u vragen, mijnheer de minister, mij niet verkeerd te begrijpen. De vragen die ik u stel worden niet geïnspireerd door enige vorm van wat u «neo-neutralisme» heeft genoemd, integendeel. Waar het op aankomt is te streven naar het meest doeltreffende eigen voluntarisme in de buitenlandse politiek. Dit betekent dat men de inspanning zou doen, voor elk specifiek geval, aansluiting te zoeken bij de meest aangewezen bondgenoot (genoten) binnen de gesloten alliantie, om aldus zijn eigen koers zo duidelijk mogelijk waar te maken.

Een dergelijke opstelling heeft niets te maken noch met een «politiek van de vrije handen», noch met een «politiek van de lege handen». Wel met de actieve vermenigvuldiging van de bilaterale en multilaterale contacten om steeds te kunnen inspelen, op basis van onze eigen doelstellingen, op de verschillende houdingen aangenomen door gelijkgerichte landen.

Sta mij toe, mijnheer de minister van Buitenlandse Betrekkingen, mijn stelling even te verduidelijken aan de hand van een paar concrete en recente voorbeelden.

Wij hebben allen met aandacht uw reis naar de Verenigde Staten gevolgd, als voorzitter van de Europese Ministerraad. U heeft er de gelegenheid gehad onder meer aan de President van de Verenigde Staten uiteen te zetten welke zware handicap de hoge rentevoeten in de VS voor Europa vormen. U heeft er kunnen op wijzen dat het moeilijk verzoenbaar is een gemeenschappelijke politieke houding aan te nemen in bepaalde Oost-West-verhoudingen, terwijl aan de beide zijden van de Atlantische Oceaan de «bondgenoten» onderling een ware economische concurrentie-oorlog voeren.

Wat wij minder goed begrepen, is waarom de Belgische minister van Buitenlandse betrekkingen, te dezer gelegenheid, het nodig oordeelde te laten uitschijnen dat men, op zijn zachtst uitgedrukt, veel begrip opbracht voor de houding door de VS aangenomen ten aanzien van Centraal-Amerika in het algemeen en van El Salvador in het bijzonder. Daar werd nochtans een weg gewezen door Mexico

en Frankrijk die, naar ik meende, beter strookte met de zienswijze van de breedste lagen van de Belgische openbare opinie.

Dit voorbeeld illustreert wat ik bedoel, als ik het heb over het inspelen, met betrekking tot onze eigen doelstellingen op de meest geschikte houdingen aangenomen door gelijkgerichte landen.

In diezelfde geest had men wellicht beter de loyaliteit in Benelux-verband kunnen hanteren wanneer het ging om problemen zoals deze ontstaan rondom de voorgestelde installatie op ons grondgebied van nieuwe kerntuigen. Zo ook zouden wij ons beter kunnen inspireren op het Nederlandse voorbeeld inzake ontwikkelingssamenwerking... en dit lijstje zou kunnen verlengd worden. Op deze wijze zou België inderdaad een consequente en geloofwaardige lijn inzake buitenlandse politiek kunnen volgen doorheen «de bewuste engagementen in het kader van allianties», dank zij een bewuste keuze van gelijkgerichte landen op de respectieve problemen van de wereldpolitiek.

Het hoofdprobleem dat de internationale politiek overschaduwt is ontgensprekelijk dit van de Oost-West-betrekkingen, na de Sovjet-bezetting van Afghanistan en de militaire putsch in Polen.

De toenemende spanning tussen Oost en West vindt tevens haar oorzaak en gevolg in de hernieuwde escalatie in de wapeningswedloop tussen de twee supermachten. De vraag is of de *détente*-politiek moet worden voortgezet. Sommigen gaan zover te beweren dat zij met de gebeurtenissen in Polen, gesneuveld is en dat de ontspanningspolitiek slechts een tijdelijke onderbreking is geweest in de koude oorlog tussen Oost en West.

Het concept *détente* was blijkbaar vatbaar voor uiteenlopende interpretaties. Voor de Verenigde Staten ging het gepaard met het streven naar een politiek *modus vivendi* dat tot een evenwichtige consolidatie moest leiden, waarvan de Salt-besprekingen omtrent de beheersing van de wapeningswedloop tussen beide supermachten de militaire uitloper was en de Helsinki-Conferentie voor Europese Veiligheid en Samenwerking, de burgerlijke uitloper.

Voor de Sovjetunie ging het in hoofdzaak om de erkenning van het status-quo in Europa en om de gelegenheid tot een vorm van pariteit te komen met de Verenigde Staten inzake bewapening. Voor Europa betekende de *détente* een middel om elke verdere territoriale expansie van de Sovjetunie te voorkomen en de weg naar een vreedzame economische interdependentie op te bouwen, onder het behoud van een redelijk militair globaal evenwicht. De realistische beoordeling van de wederkerige vernielingsmacht van beide supermachten leidde ertoe de vrede op te bouwen, niet tegen de Sovjetunie, maar samen met de Sovjetunie.

In het verslag-Harmel, dat in 1967 de toekomstige taken voor de Navo omschreef, werd de Europese opvatting van deze *détente*-politiek duidelijk gemaakt. Het verslag stelde dat de ontspanningspolitiek en de militaire veiligheid van het Westen de twee evenwichtige peilers waren waarop de Noordatlantische Alliantie moest steunen.

De conclusie die men vandaag moet trekken uit de recente ontwikkelingen is echter dat de Oost-West-betrekkingen een nieuwe periode van onzekerheid zijn ingegaan. De vraag die rijst is: «Bestaat er een alternatief voor de *détente*-politiek?» De vroegere ervaringen: Berlijn, Hongarije, Tsjechoslovakije, Polen, hebben aangewezen dat beide kampen hebben leren leven met de aanvaarding van wederkerige invloedssferen omdat elke andere oplossing tot volstrekt onaanvaardbare gevolgen zou leiden.

In de loop van de jongste jaren wordt nochtans steeds meer de nadruk gelegd op de militaire inspanningen en worden de onderhandelingsinspanningen steeds meer verwaarloosd. Dit dreigt tot een des te gevaarlijker onevenwicht in het streven naar het behoud van de vrede te leiden daar de technologische ontwikkeling van de meest gevorderde wapenening juist in de richting gaat van grote nauwkeurigheid en meer beperkte vernielingsuitwerking, zodat een begrensde oorlog weer tot het domein van de denkbare mogelijkheden gaat behoren. Die beperkte oorlog, in Europa gevoerd, zou echter nog steeds uitlopen op de totale vernieling van ons continent. Dus bestaat er, minstens voor ons land, geen alternatief voor de *détente*-politiek.

Daarbij komt dat de economische interdependentie die tijdens de voorbije periode van ontspanning opgebouwd werd, ook haar eigen consequenties meebrengt. Oost- en West-Europa hebben elkaar wederkerig meer nodig dan vroeger om uit hun respectieve economische moeilijkheden te geraken.

Tot het midden van de jaren 60 was de Oost-West-handel, zowel voor Oost-Europa en de Sovjetunie als voor West-Europa, Noord-Amerika en Japan slechts van betrekkelijke betekenis. Sindsdien is de omvang van deze handel enigszins toegenomen. Vooral in de jaren 70 werd een versnelling van de handelsbetrekkingen waargenomen. Deze ontwikkeling heeft echter op het vlak van het kapitaal-

verkeer grotere afmetingen aangenomen. De nettoschulden van de communistische landen tegenover het Westen hadden einde 1980 reeds de 70 miljard US-dollars overschreden. Voor Polen, de DDR, Hongarije en Roemenië, waar de schulden tot 10 à 20 pct. van het nationaal inkomen bedragen, leggen rentebetaling en aflossing beslag op een niet te onderschatten deel van het nationaal produkt.

De import uit westerse landen vertegenwoordigt voor deze vier communistische landen ruim één derde van hun totale import. Hieruit blijkt voldoende dat de economische afhankelijkheid van deze communistische landen ten opzichte van het Westen niet te onderschatten is. Alhoewel het aandeel dat de Oosthandel vertegenwoordigt in de totale handel gevoerd door het Westen nog steeds schommelt rond de 4 pct., zijn, gezien de uitzonderlijke economische betekenis van de buitenlandse handel voor het Westen in deze tijden van crisis, de communistische landen niet te versmaden handelspartners. Deze wederkerige complementariteit tussen de beide delen van Europa zou niet mogen worden afgebroken door een nieuw klimaat van koude oorlog.

Voor de Verenigde Staten doet het probleem zich in volkomen andere termen voor. Hun handel met de communistische landen is gering en de buitenlandse handel van de VS is in elk geval van minder economisch belang dan voor de Westeuropese landen. Wanneer men aan economische sancties denkt om de Sovjetunie en Polen tot betere bedoelingen te brengen, dan is het gezichtspunt zeer verschillend naargelang men de zaken bekijkt vanuit deze of gene zijde van de Atlantische Oceaan.

Aldus zal de herschikking van de Poolse schuldenlast tegenover de westerse mogendheden op één of andere wijze toch moeten worden opgelost. Zoniet zijn het de westerse geldschietsters die het slachtoffer zouden worden van de getroffen sancties.

De gasleveringen uit de Sovjetunie betekenen voor de Westeuropese landen een te belangrijke bijdrage tot de bevrediging van hun energiehonger, dan dat zij zouden afzien van de afgesloten contracten. Noch Frankrijk, noch Duitsland, noch Italië denken eraan uitsluitend afhankelijk te blijven van de Arabische olie.

De verdere uitbouw van de Oost-West-handelsbetrekkingen blijft, naast de economische wederkerige voordelen die zij opleveren, een middel voor het Westen om een bepaalde invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van het Oostblok. Want, en ik wil hiermee dit deel besluiten, wat mij nog steeds onduidelijk blijft, is de logica van een stelling die beweert dat de gebeurtenissen in Polen het onvermogen bewijzen van het totalitair systeem van de Oostbloklanden om te evolueren en daaruit concludeert dat men aan sancties moet denken om de communistische landen tot een wijziging van hun houding te bewegen.

In het tweede deel van mijn uiteenzetting wil ik handelen over Europa.

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van de verklaringen die, gisteren nog, afgelegd werden ter gelegenheid van de 25e verjaardag van de Europese Gemeenschap. Eens te meer zijn voornemens en intenties uitstekend geformuleerd. De Europese Stichting is geboren. Lang leve die Stichting...

Zonder de afgelegde weg te ontkennen en zonder de geschiedenis te willen herschrijven dringen zich toch enkele bedenkingen op.

Toen men op 25 maart 1957 het Verdrag van Rome ondertekende was een grote hoop ontstaan. Een, in de geschiedenis nooit geziene, politieke constructie werd aangevat vanuit een economische basis. Een aantal landen besloot vrij en uit eigen beweging een innig verbond af te sluiten dat hen steeds dichter bij elkaar moest brengen. Na de glansrijke jaren zestig was men gaan denken dat de opwaartse beweging onomkeerbaar was geworden en de Europese constructie het onontbeerlijk instrument daartoe was.

De Europese Gemeenschap heeft niet de economische crisis kunnen beletten. En deze crisis verwekt vandaag opnieuw de nationale egoïsmen die de Europese Gemeenschap bedreigen. De plotse verlamming van de EG om het hoofd te bieden aan de petroleumcrisis in 1973, door een gemeenschappelijke stellingname inzake energie, heeft haar onverwachte onmacht bewezen. De Gemeenschap is er nog steeds één van regeringen, maar geen van volkeren. Het rechtstreeks verkozen Europese Parlement heeft hieraan weinig kunnen veranderen. Zijn uitstraling is ontgensprekelijk gegroeid, maar zijn feitelijke bevoegdheid blijft beperkt. De macht en het gezag van de Commissie zijn er niet op vooruitgegaan, integendeel. Vandaar het belang van de voorstellen Genscher-Colombo en de noodzaak van de relance van de Europese Unie.

Zeër zeker blijft het van vitaal belang dat de stem van de Europese Gemeenschap zich eensgezind laat horen in het wereldconcert en dat de economische solidariteit verlengd wordt tot het politieke en monetaire vlak. Maar de reële toetssteen van haar voortbestaan

of van haar wegwijnen ligt in haar vermogen de economische crisis die Europa blijft teisteren, te overwinnen.

De Europese constructie zal staan of vallen op basis van haar vermogen een oplossing te vinden voor het probleem van de tewerkstelling van de tientallen miljoenen werklozen in al onze landen.

Vaak heeft men beweerd dat een te hoge inflatievoet de democratische instellingen in gevaar brengt. Wie ziet vandaag niet dat de ondragelijke last van de wanhoop van de miljoenen jongeren, vrouwen en mannen die tot de werkloosheid veroordeeld zijn, uiteindelijk tot de vernietiging leidt van de fundamentele waarden waarop onze Westeuropese beschaving steunt? Wie ziet niet dat de eenzijdige nationale maatregelen die de matigingen, de inleveringen, de loonsverminderingen, de verlaging van de koopkracht, de afbraak van de sociale verworvenheden bewerkstelligen, een schandelijke vorm van dumping zijn die de normale regels van de concurrentie geweld aandoen? Dat zij slechts de moeilijkheden trachten te verschuiven naar de anderen toe? Dat zij een hels sneeuwbal effect aan de gang brengen over de grenzen heen?

Van het antwoord dat door de Europese Gemeenschap aan deze vragen zal worden gegeven hangt haar voortbestaan af. Want indien zij hierin faalt, zullen de nationale egoïsmen het gemakkelijke spel spelen de schuld van al onze kwalen in de schoenen te schuiven van de Europese Gemeenschap.

In laatste instantie zal de Europese Gemeenschap getoetst worden op haar sociale waarde. Want, vergeten wij niet dat de derde alinea van de preambule van het Verdrag van Rome bepaalt dat de hoofddoelstelling van de inspanningen van de stichters van het Verdrag is, ik citeer: «De bestendige verbetering van de levensvoorwaarden en van de tewerkstelling van hun volkeren.»

Wij zijn allen vereerd door het feit dat België op dit historisch ogenblik het voorzitterschap waarneemt van de Europese Ministerraad. Het was een voorrecht voor ons land dat u in Washington, namens de tien EG-landen, de eensgezinde stem van de Europese Gemeenschap kon laten horen. Wij vinden het alleen erg spijtig dat u uw reis wellicht hebt moeten inkorten omdat de Belgische regering juist dit ogenblik had uitgekozen om aan onze Europese partners te vragen een devaluatie van de Belgische munt met 12 pct. toe te staan, waarop onze partners, na beraadslaging, van oordeel waren dat men met 8,5 pct. kon volstaan.

Wij vonden het spijtig dat te dezer gelegenheid onze Luxemburgse partners in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie plots voor een voldongen feit werden geplaatst. Wij betreuren de wijze waarop zij omtrent deze devaluatie werden voorgelicht, ingelicht en opgelicht — dat wil zeggen «wat meer licht brengen op» volgens Van Dale, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal — door de Belgische regering. Wij vinden het jammer dat pas nadat de regering van het Groothertogdom haar ongenoegen had laten kennen, een belangrijke afvaardiging van de Belgische regering naar Luxemburg reisde om de goede betrekkingen te herstellen.

U treft ter zake, mijnheer de minister van Buitenlandse Betrekkingen, niet de minste schuld. U was overigens afwezig toen de overhaastige devaluatie aan de gang kwam. Alleen stel ik de vraag in welk licht uw toespraak voor het Europese Parlement te Straatsburg op 21 januari jongstleden nu moet worden gezien.

Te Straatsburg verklaarde u inderdaad: «Waar het kan, moet het Europees monetair stelsel worden verstevigd, want het is onze vaste overtuiging dat de grote, nieuwe, onomkeerbare situatie voor de Gemeenschap maar tot stand kan worden gebracht wanneer een monetaire en economische unie er de basis van vormt...» Ik veronderstel hierbij dat u aan een andere economische en monetaire unie dacht dan de Belgisch-Luxemburgse, die 60 jaar lang goed heeft gewerkt, dit wil zeggen vanaf 1921 tot 21 februari 1982. Maar laat ons hopen dat het gezichtsverlies dat België ter zake heeft moeten lijden, nu definitief tot het verleden behoort.

Ten derde wil ik spreken over de economische dimensie van de politiek van buitenlandse betrekkingen.

In deze één-gevoerde wereld van wederkerige afhankelijkheid is het duidelijk dat geen enkele afdoende oplossing van de fundamentele problemen van deze tijd nog kan worden gevonden binnen de enge grenzen van één land. Dit is maar al te evident voor een klein land zoals België dat een ongeëvenaarde graad van afhankelijkheid kent inzake buitenlandse handel in vergelijking tot zijn totaal nationaal produkt.

Het inspelen van de economische politiek op de buitenlandse politiek en omgekeerd, is een onbetwistbaar vaststaand feit. Daarom begroeten wij de idee de externe economische betrekkingen te globaliseren in een speciaal daartoe opgericht Ministercomité. Wat ons echter hierbij bekommert is de overdreven «uitvoer»-obsessie van

een dergelijke handelsbalanspolitiek. Uiteraard moeten inspanningen gedaan worden om onze uitvoer te bevorderen. Niemand betwist dit en de gewezen socialistische minister voor Buitenlandse handel had overigens hieromtrent een duidelijk plan uitgewerkt. Maar wat zou dit uiteindelijk baten indien de import van consumptiegoederen en van energieprodukten dit beoogde evenwicht weer zouden kunnen tenietdoen? Het verlies van de eigen binnenlandse markt voor verschillende afgewerkte produkten kan overigens leiden tot een ernstige scheeftrekking van onze industriële structuren die totaal afhankelijk zouden worden van de uitvoermogelijkheden op uitheemse en wisselende markten.

Om een gevoelig domein aan te raken zouden wij willen verwijzen naar een sector waar de noodlottige gevolgen van een louter op uitvoer gerichte macro-economische ingesteldheid bijzonder opvallend zijn.

In 1979 werd voor 13 miljard aan wapens geëxporteerd, zijnde ongeveer 1 pct. van de globale Belgische export. Het grootste deel hiervan gaat naar landen van de derde wereld waar België vaak uitsluitend bekend is om deze wapens. Men schat dat in België tussen de 50 à 70 000 mensen in die sector werken. Wij leveren wapens aan regimes die hun eigen volk onderdrukken en die op flagrante wijze de mensenrechten schenden. Wij leveren wapens aan landen die op de lijst staan van de Verenigde Naties en waarvoor daar verbod bestaat dergelijke leveringen te doen. Dit alles terwijl parlementaire controle op de wapenhandel wettelijk niet is ingebracht.

De Vlaamse socialisten willen de ontwikkeling van de wapenhandel van dichtbij volgen. U speelt, als minister van Buitenlandse Betrekkingen, in deze aangelegenheden een zeer beslissende rol in verband met het afleveren van de vereiste vergunningen. Mogen wij verwachten dat u ons hieromtrent alle nodige inlichtingen zult willen bezorgen? Wij zullen dienaangaande concrete voorstellen, die reeds ingediend werden, opnieuw opnemen. Deze voorstellen strekken ertoe zowel de controle op de wapenuitvoer degelijk te organiseren als de omschakeling van wapenproductie naar sociaal nuttige produkten te bevorderen. Een ernstige uitvoerpolitiek dient dus selectief te zijn en toegepast in het kader van een bewust gevoerde industriële politiek.

Niemand meer dan wij is er zich van bewust dat de afdoende oplossingen in verband met onze economische problemen verbonden zijn aan de economische en sociale ontwikkeling van de derde-wereldlanden. Een betere spreiding van de koopkracht op wereldschaal zou de reusachtige behoeften van deze volkeren geleidelijk aan bod laten komen waarop onze eigen productie zou kunnen inspelen.

Niemand meer dan wij is er zich van bewust dat in deze wereldwijde solidariteit ook het antwoord ligt op de hedendaagse uitdagingen. Een uitvoerpolitiek afgestemd op de nieuwe industrielanden, voornamelijk van Latijns-Amerika en Azië, zonder dat daarbij rekening gehouden wordt met de daar gevolgde sociale politiek en mensenrechtenpolitiek, dreigt op dun ijs te stoeien.

Onder geen enkele voorwaarde wensen wij onze morele verantwoordelijkheid volgens een dubbele waardedemeter af te wegen. Wij verwerpen kordaat het onderscheid tussen «goeie» autoritaire dictaturen, enerzijds, en «slechte» totalitaire dictaturen, anderzijds.

Er zijn geen «goeie» en «slechte» folteraars: er bestaan slechts monsterachtige beulen. Er bestaat geen «goeie» terreur tegenover «slechte» terreur: elke terreur is onmenselijk. De eerbied voor de rechten van de mens is universeel, een en ondeelbaar.

Het zelfbeschikkingsrecht van het Sarahouïvolk ligt ons even nauw aan het hart als dit van de bevolking van Eritrea.

De heer Luyten. — En dat van de Basken!

De heer Wyninckx. — Het is in naam van dezelfde principes dat wij de bevrijdingsstrijd hebben gesteund van de Sandinisten in Nicaragua tegen het corrupte Somoza-regime, als de steun die wij verlenen aan de strijd tegen het «apartheid»-regime in Zuid-Afrika. En hier, terloops, mijnheer de minister, wensen wij vurig dat België zich zou aansluiten bij de maatregelen aangekondigd door de Nederlandse regering om voortaan de Zuidafrikanen slechts op haar grondgebied toe te laten mits het voorafgaandelijk gekomen van een visum.

Wij hebben met genoegen kennis genomen van de rechtzetting die u, mijnheer de minister van Buitenlandse Betrekkingen, heeft toegelaten het lichte misverstand dat was opgetreden na de verklaring van de Eerste minister waaruit verkeerdelijk werd begrepen dat België zich ten volle zou scharen achter de politiek gevoerd door de Verenigde Staten ten opzichte van El Salvador.

Wij hebben er nooit aan getwijfeld dat u zich niet kon vereenzelvigen met een politiek van massieve militaire hulpverlening aan een klein land, geleid door een militaire junta waarvan uiteindelijk de zogenaamde Eerste minister slechts een gijzelaar is.

Het is ons minder duidelijk wat de houding van de Belgische regering is aangaande de recente zogenaamde verkiezingen in El Salvador die midden in de burgeroorlog hebben plaatsgevonden.

Mag ik, dienaangaande, zeer kort, onze eigen zienswijze even verduidelijken?

Vrije, eerlijke en regelmatige verkiezingen vormen één van de centrale pijlers van elk democratisch systeem. Wij zijn dus voorstander van «echte» verkiezingen. Maar «echte» verkiezingen zijn slechts mogelijk wanneer de omstandigheden waaronder zij worden gehouden hun rechtmatigheid, eerlijkheid en vrijheid waarborgen. Dit is beslist niet het geval in het huidige El Salvador. Niets is meer verderfelijker voor de democratie dan het geknoei met verkiezingen die van deze democratie een bedrog maken.

In El Salvador werden verkiezingen gehouden waaraan belangrijke politieke krachten en organisaties niet deelnamen. Hun vertegenwoordigers vreesden doodgewoon vermoord te zullen worden vanaf het ogenblik dat zij zich zouden bekendmaken.

In deze voorwaarden bestaat de enige zinnige houding die kan aangenomen worden hierin, dat ernstige onderhandelingen worden gevoerd tussen de werkelijk aanwezige politieke krachten in El Salvador, het leger en het Farabundo Martí Bevrijdingsfront. Democratische regeringen uit de omgeving zouden als bemiddelaars kunnen optreden. Mexico, Frankrijk en Nederland hebben reeds in die zin aangedrongen om te vermijden dat schijnverkiezingen, in een land verscheurd door burgeroorlog, de tegenstellingen nog zouden verergeren en de ellende doen toenemen.

Wij zouden het zeker op prijs stellen, mijnheer de minister, mocht u namens de regering duidelijk en onomwonden de stelling verkondigen dat België niet zinnens is aan dergelijke verkiezingen in El Salvador enige waarde te hechten, en beslist een uiterst-rechtse moordenaarsdictatuur, naar de woorden van de VS-ambassadeur, niet te erkennen.

Ik ben er diep van overtuigd dat u, mijnheer de minister, erop zult staan al uw invloed aan te wenden om te vermijden dat, overal in de wereld en in Latijns-Amerika in het bijzonder, het zelfbeschikkingsrecht van de onafhankelijke Staten, de eerbiediging van de mensenrechten en de opbouw van democratie, vrijheid en sociale rechtvaardigheid niet eenzijdig zouden verstoord worden. Dezelfde verontwaardiging die ons bewoog in verband met Afghanistan zou ons moeten bezien indien de eigen vrije lotbepaling van landen als Guatemala, Nicaragua en El Salvador in het gedrang zou worden gebracht door de onbezonnen intimidatie- of interventie van één of andere grote mogendheid.

In dit verband mocht ik graag van u vernemen, mijnheer de minister van Buitenlandse Betrekkingen, welk nationaal of Europees belang gediend wordt door de deelname van een Belgisch fregat in de Navo-maneuvres uitgevoerd in de Straat van Florida? Onze buitenlandse economische politiek is inderdaad niet los te zien van onze buitenlandse betrekkingen op het menselijke en politieke vlak. De sociale bekommelingen kunnen niet ontsnappen aan een buitenlands politiek beleid gevoerd namens ons land.

Ik zou willen besluiten met twee woorden over Ontwikkelingssamenwerking. Slechts twee woorden omdat er van een ontwikkelingsbeleid in dit land niet veel meer overblijft. Op de meest schaamteloze wijze is men nu sinds jaren aan het snoeien in de middelen die ter beschikking worden gesteld voor Ontwikkelingssamenwerking.

België had de plechtige internationale verbintenis aangegaan ten opzichte van de gehele ontwikkelingswereld, 0,7 pct. van het BNP aan ontwikkelingshulp te wijden. Sedert 1979 is men de tegenovergestelde richting uitgegaan. In 1980 beliep dit aandeel nog nauwelijks 0,49 pct. Omdat Ontwikkelingssamenwerking nog steeds wordt beschouwd als een «edelhoedig» gebaar ten opzichte van de derde wereld komt men in geval van economische crisis spoedig tot het besluit dat deze vrijgevigheid liefst afgeremd wordt wanneer wij het ook slechter krijgen. Men heeft nog steeds niet willen inzien dat Ontwikkelingssamenwerking met goedhartigheid niets te maken heeft; maar dat de solidaire aanpak van de Noord-Zuid-dialoog de voorwaarde *sine qua non* is van elk economisch en sociaal herstel, ook in de geïndustrialiseerde wereld, ook in ons eigen land.

Het gevolg van deze houding is:

— Ontwikkelingssamenwerking kan verder inleveren en gemakkelijker inleveren dan de andere departementen;

— In de regeringsverklaring wordt nauwelijks over Ontwikkelingssamenwerking gesproken en dan alleen om erop te wijzen dat

rekening moet worden gehouden met de economische belangen van ons eigen land;

— Geen eigen minister meer: een staatssecretaris volstaat als aanhangsel van onze buitenlandse handel.

Om nog iets te vernemen omtrent Ontwikkelingssamenwerking moet men gaan luisteren naar de rede uitgesproken door Zijne Majesteit de Koning voor de gevestigde hoge gezagbekleders ter gelegenheid van het nieuwe jaar op 26 januari 1982.

Wat nu overblijft in de binding Ontwikkelingssamenwerking-Buitenlandse Handel: Ontwikkelingssamenwerking wordt beschouwd als een relancemiddel voor onze eigen industrie.

Institutioneel wordt dit vertaald in de oprichting van het « Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking » ingevolge de wet van 10 juli 1981 waarop zowel de privé-industriële sector aan het azen is als de privé-financiële sector. Het « welbegrepen wederzijds belang » zal er dus wel voor zorgen dat de privé-belangen van ondernemingen gebaat worden, maar niemand zal nog de belangen verdedigen van de derde-wereldbevolking voor wie nochtans de belastingbetaler geld ter beschikking dacht te stellen.

Er is dus geen sprake meer van Ontwikkelingssamenwerking die nog slechts als dekmantel zal dienen om de privé-winstmarges van enkele bevoorrechten op kosten van de gemeenschap op te trekken.

Tenslotte komt daar nog bij dat het grootste deel van die overheidshulp naar Zaïre gaat.

Het fameuze Mobaetoe-plan komt echter niet van de grond. De Zaïrese leider komt doorgewoon zijn verplichtingen niet na. De afbetalingstermijnen worden niet nageleefd. Omtrent deze toestand hebben de Verenigde Naties een rapport opgesteld dat voor het Mobaetoe-regime vernietigend is. Maar als het onderwijzend personeel in Zaïre protesteert omwille van het feit dat het zijn hongerloon niet uitbetaald krijgt, komt het antwoord prompt: het onderwijs wordt platgelegd, het personeel naar huis gestuurd.

Als men in de omgeving van Brussel rondwandelt en de onroerende beleggingen van de Zaïrese president even onder ogen neemt, begrijpt men moeilijk waarom de verschuldigde betalingen aan de RTT niet kunnen worden vereffend.

Het moet weliswaar worden erkend dat de Zaïrese president inderdaad een andere minister op het Belgische RTT-departement wilde, zodat president Mobaetoe voortaan zal moeten worden betrokken bij de formatie-opdrachten voor de vorming van de regeringen die er in de toekomst zullen komen.

Na twintig jaar ontwikkelingssamenwerking met Zaïre zou het tijd worden om nu eens een balans op te maken van de geleverde inspanningen en van de bereikte resultaten.

Ik zou hier nog eens willen erop aandringen dat het debat omtrent Zaïre in het Parlement uiteindelijk op gang komt.

Mijnheer de minister, ik dank u voor uw aandacht. Ik meen dat mijn betoog beantwoordt aan de wens die u hebt geuit aan het einde van uw uiteenzetting van enkele dagen geleden. U ziet dat wij over de krachtlijnen van het buitenlands beleid een grote eensgezindheid kunnen bereiken. (Applaus op de socialistische banken.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's een tijd geleden stelde ik u een vraag in verband met het lot van onze landgenoot, Serge Berten, in Guatemala. U hebt mij daarop een antwoord gegeven en u hebt ook een brief geschreven aan het schepencollege van de stad Menen waarin u onder meer zegt dat ruchtbaarheid bij optreden in dergelijke kwesties de zaak vaak kan schaden.

Waar ik aanvankelijk meer wilde uitweiden over de toestanden aldaar zal ik dat dus niet doen vanwege de discretie waarop u de nadruk legde. Ook doet zich nu een nieuwe politieke situatie voor in Guatemala. Waarnemers ter plaatse zijn het er nog niet over eens hoe de toestand nu eigenlijk juist is. Ik hoop dat onze vertegenwoordigers aldaar met het nieuwe regime over het mysterie-Berten tot meer duidelijkheid kunnen komen dan met het vorige.

Wel wil ik ter gelegenheid van de bespreking van de begroting 1981, die natuurlijk geheel is voorbijgestreefd, een blik werpen op de toekomst en dit in verband met een land dat mij door talloze contacten dierbaar is geworden, namelijk Baskenland. Een Amerikaans auteur zei eens in verband met het Indianenprobleem in de Verenigde Staten bij de bezetting van Wounded Knee: « Als wij niet onze broeders hoeders kunnen zijn, laten wij dan tenminste niet hun beulen zijn. »

Er doet zich op het ogenblik iets voor waarbij ik moeilijk de vrees kan wegwerken dat het verband houdt met het recente bezoek van

Calvo Sotelo aan Brussel, de Spaanse Eerste minister, die door uzelf en de Eerste minister werd ontvangen. Enkele dagen na dit bezoek kregen twee Basken, van wie hier één op de publieke tribune aanwezig is, het bericht dat ze, hoewel reeds twee en een half jaar in ons land, het statuut van politiek vluchteling niet konden verkrijgen. Toen zij zich in Leuven aanmeldten om hun voorlopige verblijfsvergunning te verlengen, werden hun voorlopige papieren ingehouden en werd hun gezegd dat zij tegen 8 april het land moeten verlaten. Ik vrees dat wij, omwille van de officiële contacten die de Spaanse regering met ons heeft gehad, zoals destijds met de Franse regering, van « onze broeders de beulen » aan het worden zijn.

Ik weet dat de koude *raison d'Etat* doorweegt bij de internationale contacten. Dit oudste volk van Europa is mij echter zo dierbaar geworden dat ik deze gevallen niet louter administratief kan bekijken. Ik heb de heer Bascour, die ik heb leren waarderen en aan wie ik de feiten uiteenzette, horen zeggen dat wij in feite niet juist weten wat er in Spanje gebeurt, hoewel het slechts drie uur vliegen van ons verwijderd is. Ik wil de schamelheid van mijn internationale informatie niet verhelen, maar wat de problematiek van het Baskische volk betreft ben ik een bevoorrechte getuige en daarom wil ik mijn diepe ongerustheid ten opzichte van dit volk uiten.

Het volgende luguber grapje wordt op het ogenblik in Spaanse democratische milieus verteld. Vraag: « Welk is op het ogenblik de sterkste partij in de Spaanse politiek? » Antwoord: « Het leger! »

Ik heb voor mij een Baskisch weekblad *Punto Y Hora*. Volgens de foto op de kaft lijkt het Spaanse Parlement sterk op het onze. Dit is echter de lugubere foto die heel Europa een jaar geleden met beklemming heeft kunnen bekijken en die de bezetting toont van het Spaanse Parlement door kolonel Tejero en zijn fascistische bende. Wij zijn het weeral bijna vergeten, behalve degenen die nog belangstelling kunnen opbrengen voor de komedie die zich op het ogenblik voor het Spaans militair auditoraat afspeelt bij het proces-Tejero.

Een zeer gematigd weekblad, *Cambio Seis*, had voor kort een interview afgedrukt met een soldaat die door Spaanse officieren met de dood werd bedreigd als hij niet — *Befehl ist Befehl* — uitvoerde wat hem werd opgelegd tijdens de bezetting van het Parlement. De advocaten, de familieleden en de beschuldigen zelf van de bende van Tejero eisten dat de journalist, die dit artikel had gepubliceerd, de zitting van de rechtbank zou verlaten. Het ongelooflijke gebeurde: de bende werd niet bij verstek veroordeeld maar de journalisten waren verplicht verstek te laten gaan. Dit is de toestand rond deze greep in de jonge Spaanse zogenaamde democratie.

Ik heb ondervonden dat de oud-fascisten — voor mij zijn het gewoon de neo-fascisten, de Calvo Sotelo's, de vele Suarez' die het uniform van de Francobende hebben gedragen — in Spanje niet de plaar hebben moeten poetsen maar dat ze enkel een ander burgerlijk jasje hebben aangetrokken. In Spanje werd immers niet, zoals in Portugal, een nieuw systeem ingevoerd waarbij het oude voor een groot deel werd opgeruimd. Denk bijvoorbeeld aan de beruchte Portugese politie.

Ik wens deze vergadering te vertellen wat er op het ogenblik gebeurt. Ik ben blij dat mevrouw Mayence niet meer aanwezig is want ik moet u, mijnheer Tindemans, foto's tonen van doodgefolterde Basken in Madrid in het secretariaat. Terecht protesteren wij, mijnheer Wyninckx, tegen bepaalde wetten als het over toestanden gaat die zich in Zuid-Afrika voordoen. Ik ken echter de hypocrisie van Europa. Hoe verder van huis, hoe meer men voor het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren is; hoe dichterbij huis, hoe gênanter die problematiek wordt.

De heer Van In. — Zeer juist!

De heer Luyten. — In Spanje bestaat een bijzondere wet die toelaat dat een beschuldigde tien dagen *in secreto* blijft, zonder enig contact met een advocaat. De foltersystemen zijn zo accuraat dat men bij sommigen alle sporen kan doen verdwijnen tegen de tiende dag. De woede van de fascistische politiebenden was in sommige gevallen echter zo groot dat de opgepakte mensen letterlijk doodgestampt werden in het secretariaat in Madrid. Andere zoals in Almería werden de ledematen uitgerukt.

Maar Europa zwijgt. De zedenprekers van boven de Moerdijk hebben vorig jaar vier Basken op het vliegtuig gezet die nu nog steeds in Spanje in de gevangenis zitten nadat ze zwaar gefolterd werden.

Op de tribune is aanwezig een van beide jonge mensen, Fernando Bilbao en Juan-José Arrese, die, met uitdrijving zijn bedreigd. Naar men hier beweert, zouden zij geen gevaar lopen omdat ze indertijd enkel om syndicalistische redenen zijn gevlucht, en Spanje nu een democratie is en hun daarom het statuut van Uno-vluchteling niet

kan worden toegekend. De brief van de stad Leuven zegt dat zij tegen 8 april het land moeten verlaten omdat zagezegd geen enkel gevaar hen bedreigt en dat zij toch naar een democratisch land gaan. De broer van Arrese is vorig jaar, gedurende verschillende dagen, gefolterd door de Spanjaarden en heeft zich, na de achtste dag, in paniek de polsen overgesneden omdat hij het niet langer kon dragen. En dat was dan de broer van degene die geen risico loopt! Hij passeerde de secretariaten zoals duizenden anderen in een echte intimidatiepolitiek die in Baskenland wordt toegepast.

Ik heb van de heer Bekaert van de Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens en advocaat uit Tiel een boek bij mij: *Er kleeft bloed aan de Ikurima*, dat is de Baskische vlag. Achthonderd Basken zijn gedurende de jongste twee jaar aangehouden en gefolterd. Er zijn getuigenissen van advocaten en dokters over hun geval. Duizenden zijn aangehouden en passerend op dit ogenblik de Spaanse gevangenis. De foltermachines werken accuraat, de CIA zal wel helpen, voor de modernisering. Want alles past in grote dimensies. Ofwel behoort men tot «de goeden», ofwel tot «de slechten». Ik ben blij dat u een nuance beklemtoont heeft, mijnheer Wyninckx. Indien wij als kleinere natie het lot van de mensen die toevallig niet tot een bepaald kamp behoren niet kunnen verzachten en hun bescherming niet op ons kunnen nemen, is het inderdaad ver gekomen. Ik begrijp waarom veel jonge mensen walgen van de politiek, wanneer zij de feiten leren kennen, en zeggen dat de politici allen dezelfde zijn. Misschien is dat voor een stuk te wijten aan het feit dat men zegt dat de minister van Buitenlandse Zaken zich moet richten naar gevestigde schema's en dat de CVP lang in de regering zit. Maar de zaken rond El Salvador en dergelijke hebben een grote rol gespeeld in de uitslag van de CVP bij de jongste parlementsverkiezingen. Dat weet u misschien ook. Dat hebben de CVP-jongeren bij hun gewetensonderzoek duidelijk beklemtoond.

Ik wil niet meedoen aan die hypocrisie. Ik kom u bijna smeken, ondanks mijn Spaans woedetemperament, dat zij niet uit het land worden gezet. De heer De Kock van de Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens heeft mij gezegd dat de heer Gol dat kan verhinderen. Onze regering kan dit verhinderen, ondanks het Uno-vluchtelingenstatuut. Het is gewoon een politieke beslissing. Ik kom u bijna smeken: maak van deze kwestie een erezaak. Ik breng in herinnering dat mevrouw De Backer, toen zij minister van Cultuur was, op een radio-11 juli-redevoering heeft gezegd dat wij als Vlamingen model moeten staan en de kleine volkeren moeten steunen die niet officieel op de kaart staan. Die kleine volkeren zoals de Basken hebben een stuk tragiek beleefd zoals ook ons volk dat heeft beleefd. Wij moeten een stem geven aan degenen die niet worden gehoord. Dat heb ik hier inderdaad willen doen met mijn oproep. De heer Wyninckx heeft gezegd dat men de socialisten voor de verdediging van de sociale belangen op straat zou terugvinden. Ik zeg dat ik vóór die mensen zal gaan staan als men ze komt halen. Ik zal er dan een zwaar incident van maken. Ik vraag hier met beving in de stem: als gij niet uw broeders hoeder kunt zijn, wees dan tenminste niet de uitleveraar aan zijn beulen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Ik stel voor het debat hier te onderbreken. Er zijn voor morgen nog een zevental sprekers ingeschreven. Wij zullen dus, met het goedvinden van de minister, het debat morgen om 14 uur hervatten. Dat impliceert dat de stemmingen morgen pas rond 17 uur of 17 u. 30 zullen plaatshebben.

Is de Senaat het daarmee eens? (*Instemming.*)

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. Spitaels, modifiant le Code des taxes assimilées aux impôts sur les revenus en matière de paris sur les courses de chevaux;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer Spitaels, tot wijziging van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde taksen inzake weddenscapen op de paardenwedrennen;

2° Par MM. Lahaye et Vandenhaute:

a) Instituant un referendum sur le projet communautaire du gouvernement après son vote par le Parlement;

b) Portant création d'une Commission de consultation de la population sur la révision éventuelle des structures de l'Etat;

2° Door de heren Lahaye en Vandenhaute:

a) Tot instelling van een volksraadpleging betreffende het gemeenschapsontwerp van de regering na de aanneming door het Parlement;

b) Tot oprichting van een Commissie voor raadpleging van de bevolking over de eventuele wijziging van de staatsstructuren;

3° Par M. Hatry et Mme Herman-Michielsens, modifiant l'article 17 de la loi du 8 avril 1965 instituant les règlements de travail;

3° Door de heer Hatry en mevrouw Herman-Michielsens, tot wijziging van artikel 17 van de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen;

4° Par M. Noerens, modifiant le régime de pension des membres du personnel de l'enseignement technique.

4° Door de heer Noerens, tot wijziging van de pensioenregeling van de personeelsleden van het technisch onderwijs.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Intrekking — Retrait

De Voorzitter. — De heer De Bondt heeft het bureau medegedeeld dat hij zijn voorstel van wet houdende wijziging van artikel 16 van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, inzake de provinciale belastingen, dat thans aanhangig is bij de commissie voor Herziening van de Grondwet en Hervorming der Instellingen, wenst in te trekken.

M. De Bondt a fait connaître au bureau qu'il désire retirer sa proposition de loi modifiant l'article 16 de la loi ordinaire de réformes institutionnelles du 9 août 1980, relatif aux impositions provinciales, qui est actuellement pendante à la commission de Révision de la Constitution et Réformes des Institutions.

Ik stel u dus voor dit voorstel van wet van onze agenda af te voeren.

Je vous propose, dès lors, de rayer cette proposition de loi de notre ordre du jour. (*Assentiment.*)

INTERPELLATION — INTERPELLATIE

Demande — Verzoek

M. le Président. — M. Dalem désire interpeller le Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur sur «le champ d'application de la réduction du taux de TVA de 17 à 6 p.c. dans le domaine de la construction».

De heer Dalem wenst de Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel te interpellieren over «de toepassing van de verlaging van het BTW-tarief van 17 tot 6 pct. in het bouwbedrijf».

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De datum van die interpellatie zal later worden bepaald.

Le Sénat se réunira demain jeudi 1er avril 1982 à 14 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen donderdag 1 april 1982 te 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 16 h 35 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 16 u. 35 m.*)